

॥ श्रीसूर्य-नमस्कारः ॥

॥ पूर्वाङ्गविघ्नेश्वरपूजा ॥

(आचम्य)

शुक्लाम्बरधरं विष्णुं शशिवर्णं चतुर्भुजम्।
प्रसन्नवदनं ध्यायेत् सर्वविघ्नोपशान्तये॥

प्राणान् आयम्य। ॐ भूः + भूर्भुवः सुवरोम्।

(अप उपस्पृश्य, पुष्पाक्षतान् गृहीत्वा)

ममोपात्तसमस्त दुरितक्षयद्वारा

श्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थं करिष्यमाणस्य कर्मणः

निर्विघ्नेन परिसमाप्त्यर्थम् आदौ विघ्नेश्वरपूजां करिष्ये।

ॐ गुणानां त्वा गुणपतिं हवामहे कविं कवीनामुपमश्रवस्तमम्।
ज्येष्ठराजं ब्रह्मणां ब्रह्मणस्पत आ नः शृण्वन्नृतिभिः सीद सादनम्॥

अस्मिन् हरिद्राबिम्बे महागणपतिं ध्यायामि, आवाहयामि।

ॐ महागणपतये नमः आसनं समर्पयामि।

पादयोः पाद्यं समर्पयामि। हस्तयोरर्घ्यं समर्पयामि।

आचमनीयं समर्पयामि।

ॐ भूर्भुवस्सुवः। शुद्धोदकस्नानं समर्पयामि।

स्नानानन्तरमाचमनीयं समर्पयामि।

वस्त्रार्थमक्षतान् समर्पयामि।

यज्ञोपवीताभरणार्थं अक्षतान् समर्पयामि।

दिव्यपरिमलगन्धान् धारयामि।

गन्धस्योपरि हरिद्राकुङ्कुमं समर्पयामि। अक्षतान् समर्पयामि।

पुष्पमालिकां समर्पयामि। पुष्पैः पूजयामि।

॥ अर्चना ॥

1. ॐ सुमुखाय नमः	10. ॐ गणाध्यक्षाय नमः
2. ॐ एकदन्ताय नमः	11. ॐ फालचन्द्राय नमः
3. ॐ कपिलाय नमः	12. ॐ गजाननाय नमः
4. ॐ गजकर्णकाय नमः	13. ॐ वक्रतुण्डाय नमः
5. ॐ लम्बोदराय नमः	14. ॐ शूर्पकर्णाय नमः
6. ॐ विकटाय नमः	15. ॐ हेरम्बाय नमः
7. ॐ विघ्नराजाय नमः	16. ॐ स्कन्दपूर्वजाय नमः
8. ॐ विनायकाय नमः	17. ॐ सिद्धिविनायकाय नमः
9. ॐ धूमकेतवे नमः	18. ॐ विघ्नेश्वराय नमः

नानाविधपरिमलपत्रपुष्पाणि समर्पयामि॥

धूपमाघ्रापयामि।

अलङ्कारदीपं सन्दर्शयामि।

नैवेद्यम्।

ताम्बूलं समर्पयामि।

कर्पूरनीराजनं समर्पयामि।

कर्पूरनीराजनानन्तरमाचमनीयं समर्पयामि।

वक्रतुण्डमहाकाय कोटिसूर्यसमप्रभ।

अविघ्नं कुरु मे देव सर्वकार्येषु सर्वदा॥

प्रार्थनाः समर्पयामि।

अनन्तकोटिप्रदक्षिणनमस्कारान् समर्पयामि।

छत्रचामरादिसमस्तोपचारान् समर्पयामि।

॥ प्रधान-पूजा - श्री-सूर्यनारायण-पूजा ॥

शुक्लाम्बरधरं विष्णुं शशिवर्णं चतुर्भुजम्।
प्रसन्नवदनं ध्यायेत् सर्वविघ्नोपशान्तये॥

प्राणान् आयम्य। ॐ भूः + भूर्भुवः सुवरोम्।

॥ सङ्कल्पः ॥

ममोपात्तसमस्तदुरितक्षयद्वारा श्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थं शुभे शोभने मुहूर्ते
अद्यब्रह्मणः द्वितीयपरार्द्धे श्वेतवराहकल्पे वैवस्वतमन्वन्तरे अष्टाविंशतितमे
कलियुगे प्रथमे पादे जम्बूद्वीपे भारतवर्षे भरतखण्डे मेरोः दक्षिणेपार्श्वे
शकाब्दे अस्मिन् वर्तमाने व्यावहारिके प्रभवादि षष्टिसंवत्सराणां मध्ये ( )
( ) नाम संवत्सरे उत्तरायणे / दक्षिणायने ( )-ऋतौ ( ) मासे शुक्लपक्षे
नवम्यां शुभतिथौ (इन्दु/भौम/बुध/गुरु/भृगु /स्थिर/भानु) वासरयुक्तायाम् ( )
नक्षत्रयुक्तायां ( )-योग ( )-करण-युक्तायां च एवं गुण-विशेषण-विशिष्टायाम्
अस्याम् नवम्यां शुभतिथौ अस्माकं सहकुटुम्बानां क्षेमस्थैर्य-धैर्य-वीर्य-विजय
आयुरारोग्य ऐश्वर्याभिवृद्धयर्थम् धर्मार्थकाममोक्षचतुर्विधफलपुरुषार्थसिद्ध्यर्थं
पुत्रपौत्राभिवृद्धयर्थम् इष्टकाम्यार्थसिद्ध्यर्थम् मम इहजन्मनि पूर्वजन्मनि
जन्मान्तरे च सम्पादितानां ज्ञानाज्ञानकृतमहापातकचतुष्टय व्यतिरिक्तानां
रहस्यकृतानां प्रकाशकृतानां सर्वेषां पापानां सद्यः अपनोदनद्वारा सकल
पापक्षयार्थं श्री-छाया-सुवर्चलाम्बा-समेत-श्री-सूर्यनारायणप्रीत्यर्थं श्री-
सूर्यनारायण-प्रसाद-सिद्ध्यर्थं श्री-सूर्यनारायण-पूज-पुरस्सरं तृचकल्पेन
अरुणप्रश्नेन च श्री-सूर्यनमस्कारान् करिष्ये। तदङ्गं कलशपूजां च करिष्ये।
श्रीविघ्नेश्वराय नमः यथास्थानं प्रतिष्ठापयामि। (गणपति प्रसादं शिरसा
गृहीत्वा)

॥ आसन-पूजा ॥

पृथिव्या मेरुपृष्ठ ऋषिः। सुतलं छन्दः। कूर्मो देवता॥

पृथ्वि त्वया धृता लोका देवि त्वं विष्णुना धृता।
त्वं च धारय मां देवि पवित्रं चाऽऽसनं कुरु॥

॥ घण्टापूजा ॥

आगमार्थं तु देवानां गमनार्थं तु रक्षसाम्।
घण्टारवं करोम्यादौ देवताऽऽह्वानकारणम्॥

॥ कलशपूजा ॥

ॐ कलशाय नमः दिव्यगन्धान् धारयामि।
ॐ गङ्गायै नमः। ॐ यमुनायै नमः। ॐ गोदावर्यै नमः। ॐ सरस्वत्यै
नमः। ॐ नर्मदायै नमः। ॐ सिन्धवे नमः। ॐ कावेर्यै नमः।
ॐ सप्तकोटिमहातीर्थान्यावाहयामि।

(अथ कलशं स्पृष्ट्वा जपं कुर्यात्)

आपो वा इदं सर्वं विश्वा भूतान्यापः प्राणा वा आपः पशव
आपोऽन्नमापोऽमृतमापः सम्राडापो विराडापः स्वराडापश्छन्दाऽस्यापो
ज्योतीऽप्यापो यजूऽप्यापः सत्यमापः सर्वा देवता आपो भूर्भुवः सुवराप
ओम्॥

कलशस्य मुखे विष्णुः कण्ठे रुद्रः समाश्रितः।
मूले तत्र स्थितो ब्रह्मा मध्ये मातृगणाः स्मृताः॥

कुक्षौ तु सागराः सर्वे सप्तद्वीपा वसुन्धरा।
ऋग्वेदोऽथ यजुर्वेदः सामवेदोऽप्यथर्वणः।
अङ्गैश्च सहिताः सर्वे कलशाम्बुसमाश्रिताः॥

गङ्गे च यमुने चैव गोदावरि सरस्वति।
नर्मदे सिन्धुकावेरि जलेऽस्मिन् सन्निधिं कुरु॥

सर्वे समुद्राः सरितः तीर्थानि च हृदा नदाः।
 आयान्तु देवपूजार्थं दुरितक्षयकारकाः॥
 ॐ भूर्भुवः सुवो भूर्भुवः सुवो भूर्भुवः सुवः।

(इति कलशजलेन सर्वोपकरणानि आत्मानं च प्रोक्ष्य।)

॥ आत्मपूजा ॥

ॐ आत्मने नमः, दिव्यगन्धान् धारयामि।

१. ॐ आत्मने नमः	४. ॐ जीवात्मने नमः
२. ॐ अन्तरात्मने नमः	५. ॐ परमात्मने नमः
३. ॐ योगात्मने नमः	६. ॐ ज्ञानात्मने नमः

समस्तोपचारान् समर्पयामि।

देहो देवालयः प्रोक्तो जीवो देवः सनातनः।
 त्यजेदज्ञाननिर्माल्यं सोऽहं भावेन पूजयेत्॥

॥ पीठपूजा ॥

1. ॐ आधारशक्त्यै नमः	8. ॐ रत्नवेदिकायै नमः
2. ॐ मूलप्रकृत्यै नमः	9. ॐ स्वर्णस्तम्भाय नमः
3. ॐ आदिकूर्माय नमः	10. ॐ श्वेतच्छत्राय नमः
4. ॐ आदिवराहाय नमः	11. ॐ कल्पकवृक्षाय नमः
5. ॐ अनन्ताय नमः	12. ॐ क्षीरसमुद्राय नमः
6. ॐ पृथिव्यै नमः	13. ॐ सितचामराभ्यां नमः
7. ॐ रत्नमण्डपाय नमः	14. ॐ योगपीठासनाय नमः

॥ गुरु ध्यानम् ॥

गुरुर्ब्रह्मा गुरुर्विष्णुर्गुरुर्देवो महेश्वरः।
 गुरुः साक्षात् परं ब्रह्म तस्मै श्री गुरवे नमः॥

॥ कुम्भे वरुण-सूर्य-नारायण-पूजा ॥

ॐ। इमं मे वरुण श्रुधी हवमद्या च मृडय। त्वामवस्युराचके॥ तत्त्वा
यामि ब्रह्मणा वन्दमानस्तदाशास्ते यजमानो हविर्भिः। अहेडमानो वरुणेह
बोध्युरुशस मा न आयुः प्रमोषीः॥

अस्मिन् कुम्भे सकल-तीर्थाधिपतिं वरुणं ध्यायामि। वरुणमावाहयामि।

वरुणाय नमः। आसनं समर्पयामि।

पाद्यं, अर्घ्यं, आचमनीयं, स्नानं, स्नानानन्तरमाचमनीयं, वस्त्रं, उपवीतं, गन्धं,
गन्धोपरि अक्षतान्, पुष्पाणि समर्पयामि।

वरुणाय नमः। प्रचेतसे नमः। सुरूपिणे नमः। अपां पतये नमः।
मकरवाहनाय नमः। जलाधिपतये नमः। पाशहस्ताय नमः। वरुणाय नमः।
नानाविधपत्रपुष्पाणि समर्पयामि॥

वरुणाय नमः समस्तोपचारान् समर्पयामि।

ॐ। आ सत्येन रजसा वर्तमानो निवेशयन्नमृतं मर्त्यं च। हिरण्ययेन सविता
रथेनाऽदेवो याति भुवना विपश्यन्।

सूर्य सुन्दरलोकनाथममृतं वेदान्तसारं शिवम्
ज्ञानं ब्रह्ममयं सुरेशममलं लोकैकचित्तं प्रभुम्।
इन्द्रादित्यनराधिपं सुरगुरुं त्रैलोक्यचूडामणिं
विष्णुब्रह्मशिवस्वरूपहृदयं वन्दे सदा भास्करम्॥

अस्मिन् कुम्भे श्री-छाया-सुवर्चलाम्बा-समेत-श्री-सूर्यनारायणं ध्यायामि। श्री-
छाया-सुवर्चलाम्बा-समेत-श्री-सूर्यनारायणम् आवाहयामि।

आसनं समर्पयामि। पाद्यं समर्पयामि। अर्घ्यं समर्पयामि। आचमनीयं
समर्पयामि। मधुपर्कं समर्पयामि। शुद्धोदकस्नानं समर्पयामि। स्नानानन्तरं
आचमनीयं समर्पयामि। वस्त्रं समर्पयामि। उपवीतं समर्पयामि। आभरणम्

समर्पयामि। गन्धान् धारयामि। गन्धस्योपरि हरिद्राकुङ्कुमं समर्पयामि।
अक्षतान् समर्पयामि। पुष्पाणि समर्पयामि।

॥ अर्चना ॥

1. ॐ मित्राय नमः	7. ॐ हिरण्यगर्भाय नमः
2. ॐ रवये नमः	8. ॐ मरीचये नमः
3. ॐ सूर्याय नमः	9. ॐ आदित्याय नमः
4. ॐ भानवे नमः	10. ॐ सवित्रे नमः
5. ॐ खगाय नमः	11. ॐ अर्काय नमः
6. ॐ पूष्णे नमः	12. ॐ भास्कराय नमः

॥ सूर्याष्टोत्तरशतनामावलिः ॥

अरुणाय नमः
शरण्याय नमः
करुणारससिन्धवे नमः
असमानबलाय नमः
आर्तरक्षकाय नमः
आदित्याय नमः
आदिभूताय नमः
अखिलागमवेदिने नमः
अच्युताय नमः
अखिलज्ञाय नमः
अनन्ताय नमः
इनाय नमः
विश्वरूपाय नमः
इज्याय नमः

१०

इन्द्राय नमः
भानवे नमः
इन्दिरामन्दिराप्ताय नमः
वन्दनीयाय नमः
ईशाय नमः
सुप्रसन्नाय नमः
सुशीलाय नमः
सुवर्चसे नमः
वसुप्रदाय नमः
वसवे नमः
वासुदेवाय नमः
उज्ज्वल नमः
उग्ररूपाय नमः
ऊर्ध्वगाय नमः

२०

विवस्वते नमः		एकाकिने नमः	
उद्यत्किरणजालाय नमः	३०	भगवते नमः	
हृषीकेशाय नमः		सृष्टिस्थित्यन्तकारिणे नमः	
ऊर्जस्वलाय नमः		गुणात्मने नमः	
वीराय नमः		घृणिभृते नमः	६०
निर्जराय नमः		बृहते नमः	
जयाय नमः		ब्रह्मणे नमः	
ऊरुद्वयाभावरूपयुक्तसारथ्ये नमः		ऐश्वर्यदाय नमः	
ऋषिवन्द्याय नमः		शर्वाय नमः	
रुग्धन्त्रे नमः		हरिदश्वाय नमः	
ऋक्षचक्रचराय नमः		शौरये नमः	
ऋजुस्वभावचित्ताय नमः	४०	दशदिक्सम्प्रकाशाय नमः	
नित्यस्तुत्याय नमः		भक्तवश्याय नमः	
ऋकारमातृकावर्णरूपाय नमः		ओजस्कराय नमः	
उज्ज्वलतेजसे नमः		जयिने नमः	७०
ऋक्षाधिनाथमित्राय नमः		जगदानन्दहेतवे नमः	
पुष्कराक्षाय नमः		जन्ममृत्युजराव्याधिवर्जिताय नमः	
लुप्तदन्ताय नमः		उच्चस्थान समारूढरथस्थाय नमः	
शान्ताय नमः		असुरारये नमः	
कान्तिदाय नमः		कमनीयकराय नमः	
घनाय नमः		अञ्जवल्लभाय नमः	
कनत्कनकभूषाय नमः	५०	अन्तर्बहिः प्रकाशाय नमः	
खद्योताय नमः		अचिन्त्याय नमः	
लूनिताखिलदैत्याय नमः		आत्मरूपिणे नमः	
सत्यानन्दस्वरूपिणे नमः		अच्युताय नमः	८०
अपवर्गप्रदाय नमः		अमरेशाय नमः	
आर्तशरण्याय नमः		परस्मै ज्योतिषे नमः	

अहस्कराय नमः	नारायणाय नमः	
रवये नमः	परेशाय नमः	
रवये नमः	तेजोरूपाय नमः	
परमात्मने नमः	हिरण्यगर्भाय नमः	
तरुणाय नमः	सम्पत्कराय नमः	१००
वरेण्याय नमः	ऐं इष्टार्थदाय नमः	
ग्रहाणां पतये नमः	अं सुप्रसन्नाय नमः	
भास्कराय नमः	श्रीमते नमः	
आदिमध्यान्तरहिताय नमः	श्रेयसे नमः	
सौख्यप्रदाय नमः	सौख्यदायिने नमः	
सकलजगतां पतये नमः	दीप्तमूर्तये नमः	
सूर्याय नमः	निखिलागमवेद्याय नमः	
कवये नमः	नित्यानन्दाय नमः	१०८

॥ इति श्री सूर्याष्टोत्तरशतनामावलिः सम्पूर्णा ॥

श्री-छाया-सुवर्चलाम्बा-समेत-श्री-सूर्यनारायण-स्वामिने नमः नानाविध-परिमलपत्रपुष्पाणि समर्पयामि।

॥ उत्तराङ्गपूजा ॥

धूपमाग्रापयामि। अलङ्कारदीपं सन्दर्शयामि। श्री-छाया-सुवर्चलाम्बा-समेत-श्री-सूर्यनारायण-स्वामिने नमः नैवेद्यं निवेदयामि। निवेदनान्तरम् आचमनीयं समर्पयामि। श्री-छाया-सुवर्चलाम्बा-समेत-श्री-सूर्यनारायण-स्वामिने नमः कर्पूरताम्बूलं समर्पयामि।

भास्कराय विद्महे महद्युतिकुराय धीमहि। तन्नो आदित्यः प्रचोदयात्।

श्री-छाया-सुवर्चलाम्बा-समेत-श्री-सूर्यनारायण-स्वामिने नमः समस्त अपराध-क्षमापनार्थं कर्पूरनीराजनं दर्शयामि। कर्पूरनीरजनानन्तरम् आचमनीयं समर्पयामि। रक्षां धारयामि। श्री-छाया-सुवर्चलाम्बा-समेत-श्री-सूर्यनारायण-

स्वामिने नमः वेदोक्तमन्त्रपुष्पाञ्जलिं समर्पयामि। स्वर्णपुष्पं समर्पयामि। श्री-
छाया-सुवर्चलाम्बा-समेत-श्री-सूर्यनारायण-स्वामिने नमः प्रदक्षिणनमस्काराः
समर्पयामि।

॥ न्यासः ॥

ओं अस्य श्रीसूर्यनमस्कार-महामन्त्रस्य, कण्वपुत्रः प्रस्कन्न ऋषिः, अनुष्टुप्
छन्दः, श्रीसूर्यनारायणो देवता।

हां बीजम्, ह्रीं शक्तिः हूं कीलकम्। श्रीसूर्यनारायण-प्रसाद-सिद्ध्यर्थे नमस्कारे
विनियोगः।

हां अङ्गुष्ठाभ्यां नमः।

ह्रीं तर्जनीभ्यां नमः।

हूं मध्यमाभ्यां नमः।

हैं अनामिकाभ्यां नमः।

हौं कनिष्ठिकाभ्यां नमः।

हः करतलकरपृष्ठाभ्यां नमः।

हां हृदयाय नमः।

ह्रीं शिरसे स्वाहा।

हूं शिखायै वषट्।

हैं कवचाय हुम्।

हौं नेत्रत्रयाय वौषट्।

हः अस्त्राय फट्।

भूर्भुवस्सुवरोमिति दिग्बन्धः॥

॥ ध्यानम् ॥

उदयगिरिमुपेतं भास्करं पद्महस्तं
 सकलभुवननेत्रं नूतनरत्नोपधेयम्।
 तिमिरकरिमृगेन्द्रं बोधकं पद्मिनीनां
 सुरगुरुमभिवन्दे सुन्दरं विश्वरूपम्॥

लं-पृथिव्यात्मने गन्धं समर्पयामि।
 हं- आकाशात्मने पुष्पाणि समर्पयामि।
 यं-वाय्वात्मने धूपमाग्रापयामि।
 रं-वह्न्यात्मने दीपं दर्शयामि।
 वं-अमृतात्मने अमृतोपहारं निवेदयामि।
 सं-सर्वात्मने सर्वोपचारान् समर्पयामि॥

॥ नमस्काराः ॥

ॐ गुणानां त्वा गुणपतिः५ हवामहे कविं कवीनामुपमश्रवस्तमम्। ज्येष्ठराजं
 ब्रह्मणां ब्रह्मणस्पत आ नः शृण्वन्नृतिभिः सीद सादनम्॥
 ॐ महागणपतये नमः॥

उमाकोमल-हस्ताब्ज-सम्भावित-ललाटकम्।
 हिरण्यकुण्डलं वन्दे कुमारं पुष्करस्रजम्॥

ॐ श्री वल्ली देवसेना समेत सुब्रह्मण्यस्वामिने नमः॥

गुरुर्ब्रह्मा गुरुर्विष्णुर्गुरुर्देवो महेश्वरः।
 गुरुः साक्षात्परं ब्रह्म तस्मै श्री-गुरुवे नमः॥

गुरुवे सर्वलोकानां भिषजे भवरोगिणाम्।
 निधये सर्वविद्यानां दक्षिणामूर्तये नमः॥

विनतातनयो देवः कर्मसाक्षी सुरेश्वरः।
 सप्ताश्वः सप्तरङ्गश्च अरुणो मे प्रसीदतु॥

रञ्जुवेत्रकशापाणिं प्रसन्नं कश्यपात्मजम्।
सर्वाभरणदीप्ताङ्गमरुणं प्रणमाम्यहम्॥

ॐ कर्मसाक्षिणे अरुणाय नमः॥

अग्निमीळे पुरोहितं यज्ञस्य देवमृत्विजम्। होतां रत्नधातमम्॥ ऋग्वेदात्मने
सूर्यनारायण-स्वामिने नमः॥

इषेत्वोर्जे त्वा वायवंः स्थो पायवंः स्थ देवो वः सविता प्रार्पयतु श्रेष्ठतमाय
कर्मणे॥ यजुर्वेदात्मने सूर्यनारायण-स्वामिने नमः॥

अग्न आयाहि वीतये गृणानो हव्यदातये। नि होता सत्सि बर्हिषि॥
सामवेदात्मने सूर्यनारायण-स्वामिने नमः॥

शन्नो देवीरभिष्टय आपो भवन्तु पीतये। शं योरभिस्रवन्तु नः॥ अथर्ववेदात्मने
सूर्यनारायण-स्वामिने नमः॥

(तैत्तिरीयारण्यके प्रश्नः - १० (महानारयणोपनिषत्))

घृणिः सूर्य आदित्यो न प्रभा वात्यक्षरम्। मधु क्षरन्ति तद्रसम्। सत्यं वै
तद्रसमापो ज्योतीरसोऽमृतं ब्रह्म भूर्भुवः सुवरोम्॥ श्री-छाया-सुवर्चलाम्बा-
समेत-श्री-सूर्यनारायण-स्वामिने नमः॥

(तैत्तिरीयसंहितायां काण्डः १/प्रश्नः - ४)

तरणिर्विश्वदर्शतो ज्योतिष्कृदसि सूर्य। विश्वमा भांसि रोचनम्॥
उपयामगृहीतोऽसि सूर्याय त्वा भ्राजस्वत एष ते योनिः सूर्याय त्वा
भ्राजस्वते॥ ३२॥ श्री-छाया-सुवर्चलाम्बा-समेत-श्री-सूर्यनारायण-स्वामिने
नमः॥

ॐ हाम्। उद्यन्नद्य मित्रमहः। मित्राय नमः॥

ॐ ह्रीम्। आरोहन्नुत्तरां दिवम्। रवये नमः॥

ॐ ह्रूम्। हृद्रोगं मम सूर्य। सूर्याय नमः॥

ॐ हैम्। हरि॒माणं॑ च नाशय। भानवे नमः॥

ॐ हौम्। शुके॑षु मे हरि॒माणम्। खगाय नमः॥

ॐ हः। रो॒प॒णाका॑सु दध्मसि॥ पूष्णे नमः॥

ॐ हाम्। अथो॑ हरिद्र॒वेषु॑ मे। हिरण्यगर्भाय नमः॥

ॐ ह्रीम्। हरि॒माणं॑ नि दध्मसि। मरीचये नमः॥

ॐ हूम्। उद॑गादयमा॒दित्यः। आदित्याय नमः॥

ॐ हैम्। विश्वे॑न॒ सह॑सा स॒ह। सवित्रे नमः॥

ॐ हौम्। द्विष॑न्तं॒ मम॑ र॒न्धयन्। अर्काय नमः॥

ॐ हः। मो अ॒हं द्विष॑तो र॑धम्। भास्कराय नमः॥

ॐ हां ह्रीम्। उ॒द्यन्न॑द्य मि॒त्रमहः। आ॒रोह॑न्नुत्तरां॒ दिवम्। मित्र-रविभ्यां नमः॥

ॐ हूं हैम्। ह॒द्रो॒गं मम॑ सूर्य। हरि॒माणं॑ च नाशय। सूर्य-भानुभ्यां नमः॥

ॐ हौं हः। शुके॑षु मे हरि॒माणम्। रो॒प॒णाका॑सु दध्मसि॥ खग-पूषभ्यां नमः॥

ॐ हां ह्रीम्। अथो॑ हरिद्र॒वेषु॑ मे। हरि॒माणं॑ नि दध्मसि। हिरण्यगर्भ-म्रीचिभ्यां नमः॥

ॐ हूं हैम्। उद॑गादयमा॒दित्यः। विश्वे॑न॒ सह॑सा स॒ह। आदित्य-सवितृभ्यां नमः॥

ॐ हौं हः। द्विष॑न्तं॒ मम॑ र॒न्धयन्। मो अ॒हं द्विष॑तो र॑धम्। अर्क-भास्कराभ्यां नमः॥

ॐ हां ह्रीं हूं हैम्। उ॒द्यन्न॑द्य मि॒त्रमहः। आ॒रोह॑न्नुत्तरां॒ दिवम्। ह॒द्रो॒गं मम॑ सूर्य। हरि॒माणं॑ च नाशय। मित्र-रवि-सूर्य-भानुभ्यो नमः॥

ॐ हौं हः हां ह्रीम्। शुके॑षु मे हरि॒माणम्। रो॒प॒णाका॑सु दध्मसि॥ अथो॑

हारिद्रवेषु मे। हरिमाणं नि दध्मसि। खग-पूष-हिरण्यगर्भ-मरीचिभ्यो नमः॥

ॐ हूं हैं हौं हः। उदंगादयमादित्यः। विश्वेन सहसा सह। द्विषन्तं मम रन्धयन्। मो अहं द्विषतो रंधम्। आदित्य-सवित्रर्क-भास्करेभ्यो नमः॥

ॐ हां हीं हूं हैं हौं हः। उद्यन्नद्य मित्रमहः। आरोहन्नुत्तरां दिवम्। हृद्रोगं मम सूर्य। हरिमाणं च नाशय। शुकैषु मे हरिमाणम्। रोपणाकासु दध्मसि॥ मित्र-रवि-सूर्य-भानु-खग-पूषभ्यो नमः॥

ॐ हां हीं हूं हैं हौं हः। अथो हारिद्रवेषु मे। हरिमाणं नि दध्मसि। उदंगादयमादित्यः। विश्वेन सहसा सह। द्विषन्तं मम रन्धयन्। मो अहं द्विषतो रंधम्। हिरण्यगर्भ-मरीच्यादित्य-सवित्रर्क-भास्करेभ्यो नमः॥

(तैत्तिरीयब्राह्मणे अष्टकं - ३/प्रश्नः - ७/अनुवाकः - ६/ पञ्चादयः ७६-७७)

ॐ हां हीं हूं हैं हौं हः। ॐ हां हीं हूं हैं हौं हः। उद्यन्नद्य मित्रमहः। आरोहन्नुत्तरां दिवम्। हृद्रोगं मम सूर्य। हरिमाणं च नाशय। शुकैषु मे हरिमाणम्। रोपणाकासु दध्मसि॥ अथो हारिद्रवेषु मे। हरिमाणं नि दध्मसि। उदंगादयमादित्यः। विश्वेन सहसा सह। द्विषन्तं मम रन्धयन्। मो अहं द्विषतो रंधम्। मित्र-रवि-सूर्य-भानु-खग-पूष-हिरण्यगर्भ-मरीच्यादित्य-सवित्रर्क-भास्करेभ्यो नमः॥

॥ आदित्यमण्डले परब्रह्मोपासनम् ॥

(तैत्तिरीयारण्यके प्रश्नः - १० (महानारयणोपनिषत्))

आदित्यो वा एष एतन्मण्डलं तपति तत्र ता ऋचस्तदृचा मण्डलं स ऋचां लोकोऽथ य एष एतस्मिन्मण्डलेऽर्चिर्दीप्यते तानि सामानि स साम्नां मण्डलं स साम्नां लोकोऽथ य एष एतस्मिन्मण्डलेऽर्चिषि पुरुषस्तानि यजूंषि स यजुषा मण्डलं स यजुषां लोकः सैषा त्रय्येवं विद्या तपति य एषोऽन्तरादित्ये हिरण्मयः पुरुषः॥३१॥ श्री-छाया-सुवर्चलाम्बा-समेत-श्री-

सूर्यनारायण-स्वामिने नमः॥

॥ आदित्यपुरुषस्य सर्वात्मकत्वप्रदर्शनम् ॥

(तैत्तिरीयारण्यके प्रश्नः - १० (महानारयणोपनिषत्))

आदित्यो वै तेज ओजो बलं यशश्चक्षुः श्रोत्रमात्मा मनो मन्युर्मनुर्मृत्युः सत्यो मित्रो वायुराकाशः प्राणो लोकपालः कः किं कं तत्सत्यमन्नमृतो जीवो विश्वः कतमः स्वयम्भु ब्रह्मतदमृत एष पुरुष एष भूतानामधिपतिर्ब्रह्मणः सायुज्यं सलोकतामाप्नोत्येतासामेव देवतानां सायुज्यं सार्ष्टितां समानलोकतामाप्नोति य एवं वेदैत्युपनिषत्॥३२॥ श्री-छाया-सुवर्चलाम्बा-समेत-श्री-सूर्यनारायण-स्वामिने नमः॥

॥ अरुणप्रश्नः ॥

ॐ भद्रं कर्णेभिः शृणुयाम देवाः। भद्रं पश्येमाक्षभिर्यजत्राः। स्थिरैरङ्गैस्तुष्टुवाꣳ संस्तूयामि। व्यशेम देवहितं यदायुः। स्वस्ति न इन्द्रो वृद्धश्रवाः। स्वस्ति नः पूषा विश्ववेदाः। स्वस्ति नस्तार्क्ष्यो अरिष्टनेमिः। स्वस्ति नो बृहस्पतिर्दधातु॥ ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः॥

भद्रं कर्णेभिः शृणुयाम देवाः। भद्रं पश्येमाक्षभिर्यजत्राः। स्थिरैरङ्गैस्तुष्टुवाꣳ संस्तूयामि। व्यशेम देवहितं यदायुः। स्वस्ति न इन्द्रो वृद्धश्रवाः। स्वस्ति नः पूषा विश्ववेदाः। स्वस्ति नस्तार्क्ष्यो अरिष्टनेमिः। स्वस्ति नो बृहस्पतिर्दधातु। आपमापामपः सर्वाः। अस्मादस्मादितोऽमृतः॥१॥

अग्निर्वायुश्च सूर्यश्च। सह सञ्चस्करर्द्धिया। वाय्वश्वा रश्मिपतयः। मरीच्यात्मानो अद्रुहः। देवीर्भुवनसूवरीः। पुत्रवत्वाय मे सुत। महानाग्नीर्महामानाः। महसो महसः स्वः। देवीः पर्जन्यसूवरीः। पुत्रवत्वाय मे सुत॥२॥

अ॒पाश्र्यु॑ष्णिम॒पा रक्षः॑। अ॒पाश्र्यु॑ष्णिम॒पा रघ॑म्। अ॒पाघ्ना॑मपं चा॒वर्ति॑म्।
अप॑दे॒वीरि॑तो हि॒त। वज्रं॑ दे॒वीरजी॑ताश्च। भुव॑नं दे॒वसू॑वरीः। आ॒दि॒त्यान॑दि॒तिं
दे॒वीम्। योनि॑नोर्ध्वमुदी॑षता। शि॒वा नः॑ शन्त॑मा भवन्तु। दि॒व्या आप॑ ओष॑धयः।
सु॒मृ॒डीका॑ सर॑स्वति। मा ते॒ व्योम॑ स॒न्दृशि॑॥३॥

श्री-छाया-सुवर्चलाम्बा-समेत-श्री-सूर्यनारायण-स्वामिने नमः।

ॐ नमो नारायणाय॥

[१]

स्मृ॒तिः प्र॒त्यक्ष॑मैति॒ह्यम्। अनु॑मानश्चतुष्टयम्। ए॒तैरा॑दि॒त्यम॑ण्डलम्। सर्वै॑रे॒व
विधा॑स्यते। सूर्यो॑ मरी॑चिमाद॑त्ते। सर्व॑स्माद्भु॒वना॑दधि। तस्याः॑ पा॒कवि॑शेषेण।
स्मृ॒तं का॑लवि॒शेषे॑णम्। न॒दीव॑ प्रभ॑वात्का॒चित्। अ॒क्षय्या॑थ्स्यन्द॒ते यथा॑॥४॥

तां नद्योऽभि॑ संमा॒यन्ति॑। सो॒रुः सती॑ न नि॒वर्त॑ते। ए॒वं ना॒नासं॑मुत्था॒नाः।
का॒लाः सं॑वत्स॒रश्च॑ श्रि॒ताः। अणु॑शश्च म॒हश्च॑। सर्वे॑ स॒मव॑य॒त्रित॑म्। स॒तैः स॒र्वैः
सं॑मावि॒ष्टः। ऊ॒रुः सं॒न्न नि॒वर्त॑ते। अधि॑संवत्स॒रं वि॒द्यात्। तदे॒वं लक्ष॑णे॥५॥

अणु॑भिश्च म॒हद्भि॑श्च। स॒मारूढः॑ प्र॒दृश्य॑ते। सं॒वत्स॒रः प्र॒त्यक्षे॑ण। ना॒धि॒सं॒त्वः
प्र॒दृश्य॑ते। प॒टरो॑ वि॒क्लि॒धः पि॒ङ्गः। ए॒तद्व॑रुण॒लक्ष॑णम्। यत्रै॑तदुप॒दृश्य॑ते। स॒हस्रं॑
तत्र॑ नीय॑ते। एक॑श्च हि शिरो॑ ना॒ना मुखे॑। कृ॒त्स्नं तद्व॑तुल॒क्षणम्॥६॥

उभय॑तः सप्तै॑न्द्रिया॒णि। ज॒ल्पितं॑ त्वे॒व दि॒ह्यते॑। शुक्ल॑कृष्णे सं॒वत्स॒रस्य॑।
दक्षि॑णवाम॑योः पार्श्व॑योः। तस्यै॑षा भव॑ति। शु॒क्रं ते॑ अ॒न्यद्य॑ज॒तं ते॑ अ॒न्यत्।
विषु॑रूपे॒ अह॑नी॒द्यौरि॑वासि। वि॒श्वा हि मा॒या अ॒वसि॑ स्वधा॒वः। भ॒द्रा ते॑ पूष॒न्नि॒ह
रा॒तिर॑स्त्विति॑। नात्र॑ भुव॑नम्। न पू॒षा। न प॒शवः॑। नाऽऽदि॒त्यः सं॒वत्स॒र ए॒व
प्र॒त्यक्षे॑ण प्रिय॑तमं वि॒द्यात्। ए॒तद्वै सं॒वत्स॒रस्य॑ प्रिय॑तम॑ रूपम्। योऽस्य॑
महा॑नर्थं उत्प॑त्स्यमा॒नो भ॑वति। इदं पु॒ण्यं कुरु॑ष्वेति॑। तमा॒हर॑णं द॒द्यात्॥७॥

श्री-छाया-सुवर्चलाम्बा-समेत-श्री-सूर्यनारायण-स्वामिने नमः।

ॐ नमो नारायणाय॥

[२]

साकृज्जानां सप्तथमाहुरेकजम्। षडुद्यमा ऋषयो देवजा इति।
तेषामिष्टानि विहितानि धामशः। स्थात्रे रजन्ते विकृतानि रूपशः। को नु
मर्या अमिथितः। सखा सखायमब्रवीत्। जहाको अस्मदीषते। यस्तित्याज
सखिविदः सखायम्। न तस्य वाच्यपि भागो अस्ति। यदीः शृणोत्यलकः
शृणोति॥८॥

न हि प्रवेदं सुकृतस्य पन्थामिति। ऋतुर्ऋतुना नुद्यमानः। विननादा-
भिधावः। षष्टिश्च त्रिंशका वल्गाः। शुक्लकृष्णौ च षष्टिकौ। सारागवस्त्रैर्जर-
दक्षः। वसन्तो वसुभिः सह। संवत्सरस्य सवितुः। प्रैषकृत्प्रथमः स्मृतः।
अमूनादयतेत्यन्यान्॥९॥

अमूश्च परिरक्षतः। एता वाचः प्रयुज्यन्ते। यत्रैतदुपदृश्यते। एतदेव
विजानीयात्। प्रमाणं कालपर्यये। विशेषणं तु वक्ष्यामः। ऋतूनां तन्निबोधत।
शुक्लवासा रुद्रगणः। ग्रीष्मेणाऽऽवर्तते सह। निजहन् पृथिवीं सर्वाम्॥१०॥

ज्योतिषाऽप्रतिख्येन सः। विश्वरूपाणि वासांसि। आदित्यानां
निबोधत। संवत्सरीणं कर्मफलम्। वर्षाभिर्ददतां सह। अदुःखो
दुःखचक्षुरिव। तन्माऽऽपीत इव दृश्यते। शीतेनाव्यर्थयन्निव। रुरुदक्ष इव
दृश्यते। ह्लादयते ज्वलन्तश्चैव। शाम्यतश्चास्य चक्षुषी। या वै प्रजा भ्रंश्यन्ते।
संवत्सरात्ता भ्रंश्यन्ते। याः प्रतितिष्ठन्ति। संवत्सरे ताः प्रतितिष्ठन्ति।
वर्षाभ्य इत्यर्थः॥११॥

श्री-छाया-सुवर्चलाम्बा-समेत-श्री-सूर्यनारायण-स्वामिने नमः।

ॐ नमो नारायणाय॥

[३]

अक्षिदुःखोत्थितस्यैव। विप्रसन्ने कनीनिके। आङ्गे चाद्रणं नास्ति। ऋभूणां

तन्निबोधत। कनकाभानि वासांसि। अहतानि निबोधत। अन्नमश्रीतं
मृज्मीत। अहं वो जीवन्प्रदः। एता वाचः प्रयुज्यन्ते। शरद्यत्रोपदृश्यते॥१२॥

अभिधून्वन्तोऽभिघ्नन्त इव। वातवन्तो मरुद्गणाः। अमुतो जेतुमिषुमुखमिव।
सन्नद्धाः सह ददृशे ह। अपध्वस्तैर्वस्तिवर्णैरिव। विशिखासः कपर्दिनः।
अक्रुद्धस्य योऽथस्यमानस्य। क्रुद्धस्यैव लोहिनी। हेमतश्चक्षुषी विद्यात्।
अक्ष्णयोः क्षिपणोरिव॥१३॥

दुर्भिक्षं देवलोकेषु। मनूनामुदकं गृहे। एता वाचः प्रवदन्तीः। वैद्युतो यान्ति
शैशिरीः। ता अग्निः पर्वमना अन्वैक्षत। इह जीविकामपरिपश्यन्। तस्यैषा
भवति। इहेहवः स्वतपसः। मरुतः सूर्यत्वचः। शर्म सप्रथा आवृणे॥१४॥

श्री-छाया-सुवर्चलाम्बा-समेत-श्री-सूर्यनारायण-स्वामिने नमः।

ॐ नमो नारायणाय॥

[४]

अतिताम्राणि वासांसि। अष्टिवज्रिशतघ्निं च। विश्वे देवा विप्रहरन्ति।
अग्निजिह्वा असश्वता। नैव देवो न मर्त्यः। न राजा वरुणो विभुः। नाग्निर्नेन्द्रो
न पर्वमानः। मातृक्कच्चन विद्यते। दिव्यस्यैका धनुरार्तिः। पृथिव्यामपरा
श्रिता॥१५॥

तस्येन्द्रो वग्निरूपेण। धनुर्ज्यामछिनश्स्वयम्। तदिन्द्रधनुरित्युज्यम्।
अभ्रवर्णेषु चक्षते। एतदेव शंयोर्बार्हस्पत्यस्य। एतद्रुद्रस्य धनुः। रुद्रस्य त्वेव
धनुरार्तिः। शिर उत्पिपेष। स प्रवर्ग्योऽभवत्। तस्माद्यः सप्रवर्ग्येण यज्ञेन
यजते। रुद्रस्य स शिरः प्रतिदधाति। नैनं रुद्र आरुको भवति। य एवं
वेद॥१६॥

श्री-छाया-सुवर्चलाम्बा-समेत-श्री-सूर्यनारायण-स्वामिने नमः।

ॐ नमो नारायणाय॥

[५]

अ॒त्यूर्ध्वा॒क्षोऽति॑रश्वात्। शिशि॑रः प्र॒दृश्य॑ते। नैव रूपं न॑ वासा॒ऽसि। न चक्षुः॑
प्रति॑दृश्यते। अ॒न्योन्यं॑ तु न॑ हि॒ऽस्मात्। स॒तस्त॑द्दे॒वल॑क्षणम्। लो॒हितोऽक्षि॑ण
शा॒रशी॑र्णिः। सूर्य॑स्योदय॒नं प्र॑ति। त्वं करो॑षि न्यञ्ज॒लिकाम्। त्वं करो॑षि
नि॒जानु॑काम्॥१७॥

निजानुका मे॑ न्यञ्ज॒लिका। अमी॑ वाचमुपास॑तामि॒ति। तस्मै॑ सर्व ऋ॒तवो॑
नम॒न्ते। मर्या॑दाकरत्वात्प्र॑पुरो॒धाम्। ब्राह्म॑णं आ॒प्नोति॑। य ए॒वं वे॒द। स खलु॑
संव॑त्सर ए॒तैः सेना॑नीभिः स॒ह। इन्द्रा॑य सर्वा॒न्कामा॑न॒भिव॑हति। स द्र॒प्सः।
तस्यै॒षा भव॑ति॥१८॥

अव॑द्रप्सो अ॒ऽशु॒मती॑मतिष्ठत्। इ॒यानः॑ कृ॒ष्णो द॒शभिः॑ सहस्रैः।
आव॑र्तमिन्द्रः श॒च्या ध॑म॒न्तम्। उप॑स्रुहि तं नृ॒मणा॑मथ॒द्रामि॑ति। ए॒तयै॒वेन्द्रः॑
सला॑वृ॒क्या स॒ह। असुरा॑न् प॒रिवृ॑श्चति। पृथि॑व्य॒ऽशु॒मती॑। ताम॒न्वव॑स्थितः
संव॑त्सरो दि॒वं च॑। नै॒वं वि॒दुषा॑ऽऽचा॒र्यान्ते॒वा॒सिनौ॑। अ॒न्योन्य॑स्मै॑ द्रु॒ह्याता॑म्। यो
द्रु॒ह्यति॑। भ्र॒श्यते॑ स्व॒र्गालो॑कात्। इ॒त्यृ॒तुम॑ण्डला॒नि। सूर्य॑मण्डला॒न्याख्या॑यिकाः।
अत ऊ॒र्ध्वं स॑निर्व॒चनाः॥१९॥

श्री-छाया-सुवर्चलाम्बा-समेत-श्री-सूर्यनारायण-स्वामिने नमः।

ॐ नमो नारायणाय॥

[६]

आ॒रोगो॑ भ्राजः प॒टरः॑ प॒तङ्गः॑। स्व॒र्णरो॑ ज्योतिषी॒मान् वि॒भासः॑। ते
अ॒स्मै सर्वे॑ दि॒वमा॑त॒पन्ति॑। ऊ॒र्जं दु॒हाना॑ अन॒पस्फुर॑न्त इ॒ति। क॒श्यपो॑ऽष्ट॒मः।
स म॒हामे॑रुं न॑ जहा॒ति। तस्यै॒षा भव॑ति। य॒त्ते शिल्पं॑ क॒श्यप॑ रोच॒नाव॑त्।
इन्द्रि॑याव॒त्पुष्क॑लं चि॒त्रभा॑नु। यस्मि॒न्सूर्या॑ अ॒र्पिताः॑ स॒प्त सा॒कम्॥२०॥

तस्मिन् राजानमधिविश्रयेममिति। ते अस्मै सर्वे कश्यपाज्यो-
तिर्लभन्ते। तान्त्सोमः कश्यपादधिनिर्धमति। भस्ताकर्मकृदिवैवम्। प्राणो

जीवानीन्द्रियजीवानि। सप्त शीर्षण्याः प्राणाः। सूर्या इत्याचार्याः।
अपश्यमहमेतान्स्सप्त सूर्यानि। पञ्चकर्णो वात्स्यायनः। सप्तकर्णश्च
प्लाक्षिः॥२१॥

आनुश्रविक एव नौ कश्यप इति। उभौ वेदयिते। न हि शेकुमिव
महामैरुं गन्तुम्। अपश्यमहमेत्सूर्यमण्डलं परिवर्तमानम्। गार्ग्यः प्राणत्रातः।
गच्छन्त महामैरुम्। एकं चाजहत्। भ्राजपटरपतङ्गा निहने। तिष्ठन्नातपन्ति।
तस्मादिह तत्रितपाः॥२२॥

अमुत्रेतरे। तस्मादिहातत्रितपाः। तेषामेषा भवति। सप्त सूर्या
दिवमनुप्रविष्टाः। तानुन्वेति पृथिभिर्दक्षिणावान्। ते अस्मै सर्वे घृतमातपन्ति।
ऊर्जं दुहाना अनपस्फुरन्त इति। सप्तर्षिजः सूर्या इत्याचार्याः। तेषामेषा
भवति। सप्त दिशो नानासूर्याः॥२३॥

सप्त होतार ऋत्विजः। देवा आदित्या ये सप्त। तेभिः सोमाभी रक्षण
इति। तदप्याम्नायः। दिग्भ्राज ऋतून् करोति। एतयैवावृता सहस्रसूर्यताया
इति वैशम्पायनः। तस्यैषा भवति। यद्वाव इन्द्र ते शतं शतं भूमीः। उतस्युः।
नत्वा वज्रिन्सहस्रं सूर्याः॥२४॥

अनु न जातमष्ट रोदसी इति। नानालिङ्गत्वादृतूनां नानासूर्यत्वम्।
अष्टौ तु व्यवसिता इति। सूर्यमण्डलान्यष्टात ऊर्ध्वम्। तेषामेषा भवति।
चित्रं देवानामुदगादनीकम्। चक्षुर्मित्रस्य वरुणस्याग्नेः। आऽप्रा द्यावापृथिवी
अन्तरिक्षम्। सूर्य आत्मा जगत्स्तस्थुषश्चेति॥२५॥

श्री-छाया-सुवर्चलाम्बा-समेत-श्री-सूर्यनारायण-स्वामिने नमः।

ॐ नमो नारायणाय॥

[७]

क्वेदमभ्रं निविशते। कायं संवत्सरो मिथः। काहः केयं देव रात्री। क

मासा ऋतवः श्रिताः। अर्धमासां मुहूर्ताः। निमेषास्तुटिभिः सह। केमा आपो निविशन्ते। यदीतो यान्ति सम्प्रति। काला अप्सु निविशन्ते। आपः सूर्यं समाहिताः॥२६॥

अभ्राण्यपः प्रपद्यन्ते। विद्युत्सूर्यं समाहिता। अनवर्णे इमे भूमी। इयं चाऽसौ च रोदसी। किंस्विदत्रान्तरा भूतम्। येनेमे विधृते उभे। विष्णुना विधृते भूमी। इति वंत्सस्य वेदना। इरावती धेनुमती हि भूतम्। सूर्यवसिनी मनुषे दशस्ये॥२७॥

व्यष्टभ्राद्रोदसी विष्णावेते। दाधर्थं पृथिवीमभितो मयूखैः। किं तद्विष्णोर्बलमाहुः। का दीप्तिः किं परायणम्। एको यद्धारयद्देवः। रेजती रोदसी उभे। वाताद्विष्णोर्बलमाहुः। अक्षरादीप्तिरुच्यते। त्रिपदाद्धारयद्देवः। यद्विष्णोरेकमुत्तमम्॥२८॥

अग्नयो वायवश्चैव। एतदस्य परायणम्। पृच्छामि त्वा परं मृत्युम्। अवमं मध्यमश्चतुम्। लोकं च पुण्यपापानाम्। एतत्पृच्छामि सम्प्रति। अमुमाहुः परं मृत्युम्। पवमानं तु मध्यमम्। अग्निरेवावमो मृत्युः। चन्द्रमाश्चतुरुच्यते॥२९॥

अनाभोगाः परं मृत्युम्। पापाः संयन्ति सर्वदा। आभोगास्त्वेवं संयन्ति। यत्र पुण्यकृतो जनाः। ततो मध्यममायन्ति। चतुर्मांशं च सम्प्रति। पृच्छामि त्वा पापकृतः। यत्र यातयते यमः। त्वं नस्तद्वहन् प्रब्रूहि। यदि वैत्थाऽसतो गृहान्॥३०॥

कश्यपादुदिताः सूर्याः। पापान्निर्घ्नन्ति सर्वदा। रोदस्योन्तर्देशेषु। तत्र न्यस्यन्ते वासवैः। तेऽशरीराः प्रपद्यन्ते। यथाऽपुण्यस्य कर्मणः। अपाण्यपादकेशासः। तत्र तैऽयोनिजा जनाः। मृत्वा पुनर्मृत्युमापद्यन्ते।

अद्यमानाः स्वकर्मभिः॥३१॥

आशातिकाः क्रिमय इव। ततः पूयन्ते वासवैः। अपैतं मृत्युं जयति।
य एवं वेद। स खल्वैवं विद्वाद्भ्रमणः। दीर्घश्रुत्तमो भवति। कश्यपस्यातिथिः
सिद्धगमनः सिद्धगमनः। तस्यैषा भवति। आयस्मिन्सप्त वासवाः। रोहन्ति
पूर्व्या रुहः॥३२॥

ऋषिर्ह दीर्घश्रुत्तमः। इन्द्रस्य घर्मो अतिथिरिति। कश्यपः पश्यको
भवति। यथ्सर्वं परिपश्यतीति सौक्ष्म्यात्। अथाग्नेरष्टपुरुषस्य। तस्यैषा
भवति। अग्ने नयं सुपथां राये अस्मान्। विश्वानि देव वयुनानि विद्वान्।
युयोध्यस्मङ्गुहुराणमेनः। भूयिष्ठां ते नम उक्तिं विधेमेति॥३३॥

श्री-छाया-सुवर्चलाम्बा-समेत-श्री-सूर्यनारायण-स्वामिने नमः।

ॐ नमो नारायणाय॥

[८]

अग्निश्च जातवेदाश्च। सहोजा अजिराप्रभुः। वैश्वानरो नर्यापाश्च।
पङ्क्तिराधाश्च सप्तमः। विसर्पेवाऽष्टमोऽग्नीनाम्। एतेऽष्टौ वसवः, क्षिता
इति। यथर्त्वेवाग्नेरर्चिर्वर्णविशेषाः। नीलार्चिश्च पीतकार्चिश्चेति। अथ
वायोरेकादशपुरुषस्यैकादशस्त्रीकुस्य। प्रभ्राजमाना व्यवदाताः॥३४॥

याश्च वासुकिवैद्युताः। रजताः परुषाः श्यामाः। कपिला अतिलोहिताः।
ऊर्ध्वा अवपतन्ताश्च। वैद्युत इत्येकादश। नैनं वैद्युतो हिनस्ति। य एवं वेद।
स होवाच व्यासः पाराशर्यः। विद्युद्वधमेवाहं मृत्युमैच्छमिति। न त्वकामं
हन्ति॥३५॥

य एवं वेद। अथ गन्धर्वगणाः। स्वानभ्राट्। अङ्गारिर्बम्भारिः। हस्तः
सुहस्तः। कशानुर्विश्वावसुः। मूर्धन्वान्सूर्यवर्चाः। कृतिरित्येकादश गन्धर्व-
गणाः। देवाश्च महादेवाः। रश्मयश्च देवा गरगिरः॥३६॥

नैनं गरो हिनस्ति। य एवं वेद। गौरी मिमाय सलिलानि तक्षती।
एकपदी द्विपदी सा चतुष्पदी। अष्टापदी नवपदी बभ्रुवुषी। सहस्राक्षरा परमे
व्योमन्निति। वाचो विशेषणम्। अथ निगदव्याख्याताः। ताननुक्रमिष्यामः।
वराहवः स्वतपसः॥३७॥

विद्युन्महसो धूपयः। श्वापयो गृहमेधाश्चेत्येते। ये चेमेऽशिमिविद्विषः।
पर्जन्याः सप्त पृथिवीमभिवर्षन्ति। वृष्टिभिरिति। एतयैव विभक्तिर्विपरीताः।
सप्तभिर्वा तैरुदीरिताः। अमूल्लोकानभिवर्षन्ति। तेषामेषा भवति। समानमेत-
दुदकम्॥३८॥

उच्चैत्यवचाहभिः। भूमिं पर्जन्या जिन्वन्ति। दिवं जिन्वन्त्यग्रय
इति। यदक्षरं भूतकृतम्। विश्वे देवा उपासते। महर्षिमस्य गोप्तारम्।
जमदग्निमकुर्वत। जमदग्निराप्यायते। छन्दोभिश्चतुरुत्तरैः। राज्ञः सोमस्य
तृप्तासः॥३९॥

ब्रह्मणा वीर्यावता। शिवा नः प्रदिशो दिशः। तच्छ्रुं योरावृणीमहे। गातुं
यज्ञाय। गातुं यज्ञपतये। दैवीः स्वस्तिरस्तु नः। स्वस्तिर्मानुषेभ्यः। ऊर्ध्वं
जिगातु भेषजम्। शं नो अस्तु द्विपदे। शं चतुष्पदे। सोमपा (३) असोमपा
(३) इति निगदव्याख्याताः॥४०॥

श्री-छाया-सुवर्चलाम्बा-समेत-श्री-सूर्यनारायण-स्वामिने नमः।

ॐ नमो नारायणाय॥

[९]

सहस्रवृद्धियं भूमिः। परं व्योम सहस्रवृत्। अश्विनां भुज्यूनासत्या।
विश्वस्य जगतस्पती। जाया भूमिः पतिव्योम। मिथुनन्ता अतुर्यथुः। पुत्रो
बृहस्पती रुद्रः। सरमा इति स्त्रीपुमम्। शुक्रं वामन्यद्यजतं वामन्यत्। विषुरूपे
अहनी द्यौरिव स्थः॥४१॥

विश्वा हि माया अवन्तः स्वधावन्तौ। भद्रा वा पूषणाविह रातिरस्तु।
 वासात्यौ चित्रौ जगतो निधानौ। द्यावाभूमी चरथः सु२ सखायौ।
 तावश्विना रासभाश्वा हवं मे। शुभस्पती आगतः सूर्यया सह। त्युग्रोह
 भुज्युमश्विनोदमेघे। रयिं न कश्चिन्ममृवां (२) अवाहाः। तमूहथुर्नोभिरात्मन-
 वर्तीभिः। अन्तरिक्षप्रुङ्गिरपौदकाभिः॥४२॥

तिस्रः, क्षपस्त्रिरहातिव्रजद्विः। नासत्या भुज्युमूहथुः पतङ्गैः। समुद्रस्य
 धन्वन्त्राद्रस्य पारे। त्रिभीरथैः शतपद्विः षडंशैः। सवितारं वितन्वन्तम्।
 अनुबध्नाति शाम्बरः। आपपूरषम्बरश्चैव। सवितारेपसोऽभवत्। त्य२ सुतृप्तं
 विदित्वैव। बहुसोम गिरं वंशी॥४३॥

अन्वेति तुग्रो वक्रियान्तम्। आयसूयान्त्सोमंतृप्सुषु। स सङ्ग्राम-
 स्तमोद्योऽत्योतः। वाचो गाः पिपाति तत्। स तद्गोभिः स्तवाऽत्येत्यन्ये।
 रक्षसानन्विताश्च ये। अन्वेति परिवृत्याऽस्तः। एवमेतौ स्थौ अश्विना। ते एते
 द्युः पृथिव्योः। अहरहर्गर्भं दधाथे॥४४॥

तयोरेतौ वथ्सावहोरात्रे। पृथिव्या अहः। दिवो रात्रिः। ता अविंसृष्टौ।
 दम्पती एव भवतः। तयोरेतौ वथ्सौ। अग्निश्चाऽऽदित्यश्च। रात्रेर्वथ्सः। श्वेत
 आदित्यः। अहोऽग्निः॥४५॥

ताम्रो अरुणः। ता अविंसृष्टौ। दम्पती एव भवतः। तयोरेतौ वथ्सौ। वृत्रश्च
 वैद्युतश्च। अग्नेर्वृत्रः। वैद्युतं आदित्यस्य। ता अविंसृष्टौ। दम्पती एव भवतः।
 तयोरेतौ वथ्सौ॥४६॥

उष्मा च नीहारश्च। वृत्रस्योष्मा। वैद्युतस्य नीहारः। तौ तावेव प्रतिपद्येते।
 सेय२ रात्री गर्भिणी पुत्रेण संवसति। तस्या वा एतदुल्बणम्। यद्रात्रौ रश्मयः।
 यथा गोर्गर्भिण्या उल्बणम्। एवमेतस्या उल्बणम्। प्रजयिष्णुः प्रजया च

पशुभिश्च भवति। य एवं वेद। एतमुद्यन्तमपियन्तं चेति। आदित्यः पुण्यस्य
वत्सः। अथ पवित्राङ्गिरसः॥४७॥

श्री-छाया-सुवर्चलाम्बा-समेत-श्री-सूर्यनारायण-स्वामिने नमः।

ॐ नमो नारायणाय॥

[१०]

पवित्रवन्तः परिवाजमासन्ते। पितृषां प्रबो अभिरक्षति व्रतम्। महः
समुद्रं वरुणस्तिरोदधे। धीरा इच्छेकुर्धरुणेष्वाभम्। पवित्रं ते विततं
ब्रह्मणस्पते। प्रभुर्गात्राणि पर्येषिविश्वतः। अतस्ततनूनं तदामो अंश्रुते। श्रुतासु
इद्वहन्तस्तत्समाशत। ब्रह्मा देवानाम्। असतः सद्ये ततक्षुः॥४८॥

ऋषयः सप्तात्रिंश्च यत्। सर्वेऽत्रयो अंगस्त्यश्च। नक्षत्रैः शङ्कुतोऽवसन्।
अथ सवितुः श्यावाश्वस्याऽवर्तिकामस्य। अमी य ऋक्षा निहितास उच्चा।
नक्तं ददृशे कुहचिद्विवेयुः। अदब्धानि वरुणस्य व्रतानि। विचाकशच्चन्द्रमा
नक्षत्रमेति। तत्सवितुर्वरेण्यम्। भर्गो देवस्य धीमहि॥४९॥

धियो यो नः प्रचोदयात्। तत्सवितुर्वृणीमहे। वयं देवस्य भोजनम्। श्रेष्ठं
सर्वधातमम्। तुरं भगस्य धीमहि। अपांगूहत सविता तृभीन्। सर्वान्दिवो
अन्धसः। नक्तं तान्यभवन्दृशे। अस्थ्यस्त्रा सम्भविष्यामः। नाम नामैव नाम
मै॥५०॥

नपुंसकं पुमांस्यस्मि। स्थावरोऽस्म्यथ जङ्गमः। यजेऽयक्षि यष्टाहे
च। मया भूतान्ययक्षता। पशवो मम भूतानि। अनूबन्ध्योऽस्म्यहं विभुः। स्त्रियः
सतीः। ता उमे पुंस आहुः। पश्यदक्षणाव्रविचेतदन्धः। कविर्यः पुत्रः स
इमा चिकेत॥५१॥

यस्ता विज्ञानात्सवितुः पितासत्। अन्धो मणिमविन्दत्। तमनङ्गुलिरावयत्।

अ॒ग्नी॒वः प्र॒त्य॑मु॒ञ्चत्। तमजि॑ह्वा अ॒स॒श्च॑त। ऊ॒र्ध्व॑मूल॒म॑वा॒च्छा॒खम्। वृ॒क्षं यो॑
वेद॒ सम्प्र॑ति। न स जा॒तु॑ ज॒नः श्रद्ध॑ध्यात्। मृ॒त्युर्मा॑ मा॒र्यादि॑तिः। ह॒सित॑
रु॒दि॒तं गी॒तम्॥५२॥

वीणा॑पण॒वला॑सितम्। मृ॒तं जी॒वं च॑ यत्कि॒ञ्चित्। अ॒ङ्गानि॑ स्ने॒व वि॒द्धि॑ तत्।
अ॒तृ॒ष्य॒ऽस्तृ॒ष्य॑ध्यायत्। अ॒स्माज्जा॒ता मे॑ मि॒थू च॒रन्। पु॒त्रो निर्ऋ॑त्या॒ वैदे॒हः।
अ॒चेता॑ यश्च॒ चेत॑नः। स॒ तं म॑णि॒म॑विन्दत्। सोऽन॑ङ्गुलि॒राव॑यत्। सोऽ॒ग्नी॒वः
प्र॒त्य॑मु॒ञ्चत्॥५३॥

सोऽजि॑ह्वो अ॒स॒श्च॑त। नै॒तमृ॑षिं वि॒दित्वा॑ न॒गरं॑ प्र॒विशे॑त्। य॒दि प्र॒विशे॑त्।
मि॒थौ च॑रित्वा प्र॒विशे॑त्। तथ्स॑म्भ॒वस्य॑ व्र॒तम्। आ॒तम॑ग्रे र॒थं ति॑ष्ठ।
ए॒का॑श्चमे॒क॒यो॒ज॒नम्। ए॒कच॑क्र॒मे॒क॒धुर॑म्। वा॒त॒ध्राजि॑ग॒तिं वि॑भो। न॒ रि॒ष्यति॑ न
व्य॒थते॥५४॥

ना॒स्याक्षो॑ या॒तु स॑ज्जति। यच्छे॒ता॑न् रोहि॑ता॒श्चा॒ग्नेः। र॒थे यु॑क्त्वाऽधि॒तिष्ठ॑ति।
ए॒कया॑ च द॒शभि॑श्च॒ स्वभू॑ते। द्वाभ्या॑मिष्ट॒ये वि॑श॒त्या च॑। तिसृ॑भिश्च॒ वह॑से
त्रि॑श॒ता च॑। नि॒युद्धि॑र्वा॒यवि॑ह ता॒ विमु॑ञ्च॥५५॥

श्री-छाया-सुवर्चलाम्बा-समेत-श्री-सूर्यनारायण-स्वामिने नमः।

ॐ नमो नारायणाय॥

[११]

आ॒त॒नुष्व॒ प्र॒त॒नुष्व॑। उ॒द्ध॒माऽऽध॑म् स॒न्ध॒मा। आ॒दित्ये॑ च॒न्द्रव॑र्णानाम्।
ग॒र्भ॒मा॒र्धेहि॑ यः पु॒मान्। इ॒तः सि॒क्तः सूर्य॑गतम्। च॒न्द्रम॑से॒ रसं॑ कृ॒धि। वा॒रादं॑
ज॒नया॑ग्रेऽग्निम्। य ए॒को रु॒द्र उ॒च्य॑ते। अ॒स॒ङ्गा॒ताः स॑हस्रा॒णि। स्म॒र्यते॑ न च॒
दृश्य॑ते॥५६॥

ए॒वमे॑तं नि॒बोध॑त। आ म॒न्द्रैरि॑न्द्र॒ हरि॑भिः। या॒हि म॒यूर॑रोमभिः। मा त्वा
केचि॑न्नि॒येमु॑रि॒न्न पा॑शिनः। द॒ध॒न्वे॒व ता॑ इ॒हि। मा म॒न्द्रैरि॑न्द्र॒ हरि॑भिः। या॒मि

म॒यूर॑रोमभिः। मा मा केचिन्नि॒येमु॒रि॑न्न पा॒शिनः। नि॒ध॒न्वेव॒ तां (२) इ॒मि।
अणु॑भिश्च म॑हद्भिश्च॥५७॥

नि॒घृ॒ष्वैर॑स॒मायु॑तैः। कालै॑र॒हरि॑त्व॒माप॑त्रैः। इन्द्राऽऽया॑हि स॒हस्र॑युक्।
अ॒ग्निर्वि॒भ्राष्टि॑वसनः। वा॒युः श्वेत॑सिकद्रुकः। स॒व॒त्स॒रो वि॑षू॒वर्णैः॑। नित्या॒स्तेऽ-
नु॒च॑रास्त॒वा। सु॒ब्रह्म॑ण्यो॒ः सु॒ब्रह्म॑ण्यो॒ः सु॒ब्रह्म॑ण्योम्। इन्द्राऽऽगच्छ॑ हरि॒व
आगच्छ॑ मे॒धाति॑थेः। मेष॑ वृषणश्च॒स्य मे॒ने॥५८॥

गौरा॒वस्क॑न्दिन्नह॒ल्यायै॑ जा॒र। कौ॒शिक॑ब्राह्मण॒ गौत॑म॒ब्रुवा॑ण। अ॒रु॒णाश्वा॑
इ॒हाग॑ताः। वस॑वः पृथि॒वि॒क्षितः॑। अ॒ष्टौदि॑ग्वास॒सोऽग्नयः॑। अ॒ग्निश्च॑ जा॒त-
वेदा॑श्चेत्ये॒ते। ताम्रा॑श्वा॒स्ताम्र॑रथाः। ताम्र॑वर्णा॒स्तथा॑ऽसिताः। दण्ड॑ह॒स्ताः
खाद॑ग्दतः। इतो रु॒द्राः परा॑ङ्ग॒ताः॥५९॥

उक्त॑ः स्था॒नं प्र॑माणं च॒ पुर॒ इत। बृह॑स्पतिश्च सवि॒ता च॑। वि॒श्वरू॑पैरि॒हा-
ऽऽग॑ताम्। रथे॑नोदक॒वर्त्म॑ना। अ॒प्सुषा॑ इति॒ तद्व॑योः। उक्तो॑ वे॒षो वा॒सा॒ऽसि
च। काला॑वयवानामि॒तः प्र॑तीच्या। वा॒सा॒त्या इत्य॑श्विनोः। कोऽन्तरि॑क्षे शब्दं
क॑रोतीति। वा॒सि॒ष्ठो रौहि॑णो मीमा॑ःसां च॒क्रे। तस्यै॑षा भव॑ति। वा॒श्रेव॑
वि॒द्युदि॑ति। ब्रह्म॑ण उद॒रण॑मसि। ब्रह्म॑ण उदी॒रण॑मसि। ब्रह्म॑ण आ॒स्तर॑णमसि।
ब्रह्म॑ण उप॒स्तर॑णमसि॥६०॥

श्री-छाया-सुवर्चलाम्बा-समेत-श्री-सूर्यनारायण-स्वामिने नमः।

ॐ नमो नारायणाय॥

[१२]

[अप॑क्रामत गर्भि॒ण्यः]

अ॒ष्टयो॑नीम॒ष्टपु॑त्राम्। अ॒ष्टप॑त्नीमि॒मां म॒हीम्। अ॒हं वेद॑ न मे॒ मृत्युः॑। न
चा॒मृत्यु॑र॒घाऽऽह॑रत्। अ॒ष्टयो॑न्य॒ष्टपु॑त्रम्। अ॒ष्टप॑दिदमन्तरि॒क्षम्। अ॒हं वेद॑ न मे॒
मृत्युः॑। न चा॒मृत्यु॑र॒घाऽऽह॑रत्। अ॒ष्टयो॑नीम॒ष्टपु॑त्राम्। अ॒ष्टप॑त्नीम॒मू॒ दिव॑म्॥६१॥

अ॒हं वे॒द न मे॑ मृ॒त्युः। न चा॒मृत्यु॑र॒घाऽऽह॑रत्। सु॒त्रा॒मा॒णं म॒ही॒मू षु।
अ॒दि॒ति॒र्घो॑रदि॒तिर॒न्तरि॑क्षम्। अ॒दि॒ति॒र्मा॒ता स पि॒ता स पु॒त्रः। वि॒श्वे दे॒वा
अ॒दि॒तिः प॒ञ्च॒जनाः॑। अ॒दि॒तिर्जा॒तम॑दि॒तिर्जनि॑त्वम्। अ॒ष्टौ पु॒त्रासो॑ अ॒दि॒तेः।
ये जा॒तास्त॒न्वः परि॑। दे॒वां (२) उप॑प्रै॒त्स॒प्तभिः॑॥६२॥

प॒रा मा॒र्ताण्ड॑मास्य॒त्। स॒प्तभिः॑ पु॒त्रैरदि॑तिः। उप॑प्रै॒त्पू॒र्व्यं यु॒गम्। प्र॒जायै॑
मृ॒त्यवे॑ त॒त्। प॒रा मा॒र्ताण्ड॑माभ॒रदि॑ति। तान॒नु॒क्र॒मिष्या॑मः। मि॒त्रश्च॒ वरु॑णश्च।
धा॒ता चा॑र्य॒मा च॑। अ॒श्वश्च॒ भग॑श्च। इन्द्रश्च॒ वि॒वस्वा॑श्चेत्ये॒ते। हि॒र॒ण्य॒ग॒र्भो
ह॒सः शु॒चि॒षत्। ब्रह्म॑ज॒ज्ञानं॑ तदि॒त्प॒दमि॑ति। ग॒र्भः प्रा॑जाप॒त्यः। अथ॑ पु॒रुषः॑
स॒प्त पु॒रुषः॑॥६३॥

[य॒था॒स्थानं॑ ग॒र्भि॒ण्यः]

श्री-छाया-सुवर्चलाम्बा-समेत-श्री-सूर्यनारायण-स्वामिने नमः।

ॐ नमो नारायणाय॥

[१३]

योऽसौ॑ त॒प॒न्न॒देति॑। स॒ सर्व॑ेषां भू॒तानां॑ प्रा॒णाना॒दायो॑देति॑। मा मे॑
प्र॒जाया॒ मा प॑शूनाम्। मा म॒म प्रा॒णाना॒दायो॑द॒गाः। अ॒सौ योऽस्त॑मेति॑।
स॒ सर्व॑ेषां भू॒तानां॑ प्रा॒णाना॒दाया॒स्तमे॑ति॑। मा मे॑ प्र॒जाया॒ मा प॑शूनाम्।
मा म॒म प्रा॒णाना॒दाया॒स्तङ्गाः॑। अ॒सौ य॒ आ॒पूर्य॑ति। स॒ सर्व॑ेषां भू॒तानां॑
प्रा॒णैरा॒पूर्य॑ति॥६४॥

मा मे॑ प्र॒जाया॒ मा प॑शूनाम्। मा म॒म प्रा॒णैरा॒पूरि॑ष्ठाः। अ॒सौ योऽप॑क्षीयति॑।
स॒ सर्व॑ेषां भू॒तानां॑ प्रा॒णैरप॑क्षीयति॑। मा मे॑ प्र॒जाया॒ मा प॑शूनाम्। मा म॒म
प्रा॒णैरप॑क्षेष्ठाः। अ॒मूनि॒ नक्ष॑त्राणि। सर्व॑ेषां भू॒तानां॑ प्रा॒णैरप॑प्रस॒र्पन्ति॑ चो॒त्स॑र्पन्ति॑
च। मा मे॑ प्र॒जाया॒ मा प॑शूनाम्। मा म॒म प्रा॒णैरप॑प्रसृ॒पत् मो॒त्स॑र्पत्॥६५॥

इमे मासाँश्चार्धमासाश्च। सर्वेषां भूतानां प्राणैरपंप्रसर्पन्ति चोत्सर्पन्ति च।
 मा मै प्रजाया मा पशूनाम्। मा मम प्राणैरपंप्रसृपत् मोत्सृपत्। इम
 ऋतवः। सर्वेषां भूतानां प्राणैरपंप्रसर्पन्ति चोत्सर्पन्ति च। मा मै प्रजाया
 मा पशूनाम्। मा मम प्राणैरपंप्रसृपत् मोत्सृपत्। अयं संवत्सरः। सर्वेषां
 भूतानां प्राणैरपंप्रसर्पति चोत्सर्पति च॥६६॥

मा मै प्रजाया मा पशूनाम्। मा मम प्राणैरपंप्रसृप मोत्सृप। इदमहः।
 सर्वेषां भूतानां प्राणैरपंप्रसर्पति चोत्सर्पति च। मा मै प्रजाया मा पशूनाम्।
 मा मम प्राणैरपंप्रसृप मोत्सृप। इयं रात्रिः। सर्वेषां भूतानां प्राणैरपंप्रसर्पति
 चोत्सर्पति च। मा मै प्रजाया मा पशूनाम्। मा मम प्राणैरपंप्रसृप मोत्सृप।
 ॐ भूर्भुवः स्वः। एतद्वो मिथुनं मा नो मिथुनं रीद्वम्॥६७॥

श्री-छाया-सुवर्चलाम्बा-समेत-श्री-सूर्यनारायण-स्वामिने नमः।

ॐ नमो नारायणाय॥

[१४]

अथाऽऽदित्यस्याष्टपुरुषस्य। वसूनामादित्यानां स्थाने स्वतेजसा भानि।
 रुद्राणामादित्यानां स्थाने स्वतेजसा भानि। आदित्यानामादित्यानां स्थाने
 स्वतेजसा भानि। सतां सत्यानाम्। आदित्यानां स्थाने स्वतेजसा भानि।
 अभिधून्वतामभिघ्नताम्। वातवतां मरुताम्। आदित्यानां स्थाने स्वतेजसा
 भानि। ऋभूणामादित्यानां स्थाने स्वतेजसा भानि। विश्वेषां देवानाम्।
 आदित्यानां स्थाने स्वतेजसा भानि। संवत्सरस्य सवितुः। आदित्यस्य
 स्थाने स्वतेजसा भानि। ॐ भूर्भुवः स्वः। रश्मयो वो मिथुनं मा नो मिथुनं
 रीद्वम्॥६८॥

श्री-छाया-सुवर्चलाम्बा-समेत-श्री-सूर्यनारायण-स्वामिने नमः।

ॐ नमो नारायणाय॥

[१५]

आरोगस्य स्थाने स्वतेजसा भानि। भ्राजस्य स्थाने स्वतेजसा भानि। पटरस्य स्थाने स्वतेजसा भानि। पतङ्गस्य स्थाने स्वतेजसा भानि। स्वर्णरस्य स्थाने स्वतेजसा भानि। ज्योतिषीमतस्य स्थाने स्वतेजसा भानि। विभासस्य स्थाने स्वतेजसा भानि। कश्यपस्य स्थाने स्वतेजसा भानि। ॐ भूर्भुवः स्वः। आपो वो मिथुनं मा नो मिथुनं रीद्वम्॥६९॥

श्री-छाया-सुवर्चलाम्बा-समेत-श्री-सूर्यनारायण-स्वामिने नमः।

ॐ नमो नारायणाय॥

[१६]

अथ वायोरेकादशपुरुषस्यैकादशस्त्रीकस्य। प्रभ्राजमानानां रुद्राणां स्थाने स्वतेजसा भानि। व्यवदातानां रुद्राणां स्थाने स्वतेजसा भानि। वासुकिवैद्युतानां रुद्राणां स्थाने स्वतेजसा भानि। रजतानां रुद्राणां स्थाने स्वतेजसा भानि। परुषाणां रुद्राणां स्थाने स्वतेजसा भानि। श्यामानां रुद्राणां स्थाने स्वतेजसा भानि। कपिलानां रुद्राणां स्थाने स्वतेजसा भानि। अतिलोहितानां रुद्राणां स्थाने स्वतेजसा भानि। ऊर्ध्वानां रुद्राणां स्थाने स्वतेजसा भानि॥७०॥

अवपतन्तानां रुद्राणां स्थाने स्वतेजसा भानि। वैद्युतानां रुद्राणां स्थाने स्वतेजसा भानि। प्रभ्राजमानीनां रुद्राणीनां स्थाने स्वतेजसा भानि। व्यवदातीनां रुद्राणीनां स्थाने स्वतेजसा भानि। वासुकिवैद्युतीनां रुद्राणीनां स्थाने स्वतेजसा भानि। रजतानां रुद्राणीनां स्थाने स्वतेजसा भानि। परुषाणां रुद्राणीनां स्थाने स्वतेजसा भानि। श्यामानां रुद्राणीनां स्थाने स्वतेजसा भानि। कपिलानां रुद्राणीनां स्थाने स्वतेजसा भानि। अतिलोहितीनां रुद्राणीनां स्थाने स्वतेजसा भानि। ऊर्ध्वानां रुद्राणीनां स्थाने स्वतेजसा भानि। अवपतन्तीनां रुद्राणीनां स्थाने स्वतेजसा भानि। वैद्युतीनां रुद्राणीनां स्थाने स्वतेजसा भानि।

ॐ भूर्भुवः स्वः। रूपाणि वो मिथुनं मा नो मिथुनं९ रीद्वम्॥७१॥
 श्री-छाया-सुवर्चलाम्बा-समेत-श्री-सूर्यनारायण-स्वामिने नमः।
 ॐ नमो नारायणाय॥

[१७]

अथाग्नेरष्टपुरुषस्य। अग्नेः पूर्वदिश्यस्य स्थाने स्वतेजसा भानि।
 जातवेदस उपदिश्यस्य स्थाने स्वतेजसा भानि। सहोजसो दक्षिणदिश्यस्य
 स्थाने स्वतेजसा भानि। अजिराप्रभव उपदिश्यस्य स्थाने स्वतेजसा भानि।
 वैश्वानरस्यापरदिश्यस्य स्थाने स्वतेजसा भानि। नर्यापस उपदिश्यस्य
 स्थाने स्वतेजसा भानि। पङ्क्तिराधस उदग्दिश्यस्य स्थाने स्वतेजसा भानि।
 विसर्पिण उपदिश्यस्य स्थाने स्वतेजसा भानि। ॐ भूर्भुवः स्वः। दिशो वो
 मिथुनं मा नो मिथुनं९ रीद्वम्॥७२॥

श्री-छाया-सुवर्चलाम्बा-समेत-श्री-सूर्यनारायण-स्वामिने नमः।
 ॐ नमो नारायणाय॥

[१८]

दक्षिणपूर्वस्यां दिशि विसर्पी नरकः। तस्मान्नः परिपाहि। दक्षिणापरस्यां
 दिश्यविसर्पी नरकः। तस्मान्नः परिपाहि। उत्तरपूर्वस्यां दिशि विषादी नरकः।
 तस्मान्नः परिपाहि। उत्तरापरस्यां दिश्यविषादी नरकः। तस्मान्नः परिपाहि।
 आ यस्मिन्त्सप्त वासवा इन्द्रियाणि शतक्रतवित्येते॥७३॥

श्री-छाया-सुवर्चलाम्बा-समेत-श्री-सूर्यनारायण-स्वामिने नमः।
 ॐ नमो नारायणाय॥

[१९]

इन्द्रघोषा वो वसुभिः पुरस्तादुपदधताम्। मनोजवसो वः पितृभिर्दक्षिणत
 उपदधताम्। प्रचेता वो रुद्रैः पश्चादुपदधताम्। विश्वकर्मा व आदित्यैरुत्तरत
 उपदधताम्। त्वष्टा वो रूपैरुपरिष्ठादुपदधताम्। संज्ञानं वः पश्चादिति।
 आदित्यः सर्वोऽग्निः पृथिव्याम्। वायुरन्तरिक्षे। सूर्यो दिवि। चन्द्रमा दिक्षु।

नक्षत्राणि स्वलोके। एवा ह्येवा एवा ह्यग्ने। एवा हि वायो। एवा हीन्द्र। एवा हि पूषन्। एवा हि देवाः॥७४॥

श्री-छाया-सुवर्चलाम्बा-समेत-श्री-सूर्यनारायण-स्वामिने नमः।

ॐ नमो नारायणाय॥

[२०]

आपमापामपः सर्वाः। अस्मादस्मादितोऽमुतः। अग्निर्वायुश्च सूर्यश्च। सह सञ्चस्करद्धिया। वाय्वश्चा रश्मिपतयः। मरीच्यात्मानो अद्रुहः। देवीर्भुवनसूवरीः। पुत्रवत्वाय मे सुत। महानाम्नीर्महामानाः। महसो महसः स्वः॥७५॥

देवीः पर्जन्यसूवरीः। पुत्रवत्वाय मे सुत। अपाश्र्युष्णिमपा रक्षः। अपाश्र्युष्णिमपा रघम। अपाघ्नमपचावर्तिम। अपदेवीरितो हित। वज्रं देवीरजीताश्च। भुवनं देवसूवरीः। आदित्यानदितिं देवीम्। योनिर्नोर्ध्वमुदीषत॥७६॥

भद्रं कर्णेभिः शृणुयाम देवाः। भद्रं पश्येमाक्षभिर्यजत्राः। स्थिरैरङ्गैस्तुष्टुवाꣳ संस्तूयामि। व्यशेम देवहितं यदायुः। स्वस्ति न इन्द्रो वृद्धश्रवाः। स्वस्ति नः पूषा विश्ववेदाः। स्वस्ति नस्तार्क्ष्यो अरिष्टनेमिः। स्वस्ति नो बृहस्पतिर्दधातु। केतवो अरुणासश्च। ऋषयो वातरशनाः। प्रतिष्ठाꣳ शतधा हि। समाहितासो सहस्रधायसम्। शिवा नः शन्तमा भवन्तु। दिव्या आप ओषधयः। सुमृडीका सरस्वति। मा ते व्योम सन्दृशि॥७७॥

श्री-छाया-सुवर्चलाम्बा-समेत-श्री-सूर्यनारायण-स्वामिने नमः।

ॐ नमो नारायणाय॥

[२१]

योऽपां पुष्पं वेद। पुष्पवान् प्रजावान् पशुमान् भवति। चन्द्रमा वा अपां

पुष्पम्। पुष्पवान् प्रजावान् पशुमान् भवति। य एवं वेद। योऽपामायतनं वेद। आयतनवान् भवति। अग्निर्वा अपामायतनम्। आयतनवान् भवति। योऽग्नेरायतनं वेद॥७८॥

आयतनवान् भवति। आपो वा अग्नेरायतनम्। आयतनवान् भवति। य एवं वेद। योऽपामायतनं वेद। आयतनवान् भवति। वायुर्वा अपामायतनम्। आयतनवान् भवति। यो वायोरायतनं वेद। आयतनवान् भवति॥७९॥

आपो वै वायोरायतनम्। आयतनवान् भवति। य एवं वेद। योऽपामायतनं वेद। आयतनवान् भवति। असौ वै तपन्नपामायतनम्। आयतनवान् भवति। योऽमुष्य तपत आयतनं वेद। आयतनवान् भवति। आपो वा अमुष्य तपत आयतनम्॥८०॥

आयतनवान् भवति। य एवं वेद। योऽपामायतनं वेद। आयतनवान् भवति। चन्द्रमा वा अपामायतनम्। आयतनवान् भवति। यश्चन्द्रमस आयतनं वेद। आयतनवान् भवति। आपो वै चन्द्रमस आयतनम्। आयतनवान् भवति॥८१॥

य एवं वेद। योऽपामायतनं वेद। आयतनवान् भवति। नक्षत्राणि वा अपामायतनम्। आयतनवान् भवति। यो नक्षत्राणामायतनं वेद। आयतनवान् भवति। आपो वै नक्षत्राणामायतनम्। आयतनवान् भवति। य एवं वेद॥८२॥

योऽपामायतनं वेद। आयतनवान् भवति। पर्जन्यो वा अपामायतनम्। आयतनवान् भवति। यः पर्जन्यस्याऽऽयतनं वेद। आयतनवान् भवति। आपो वै पर्जन्यस्याऽऽयतनम्। आयतनवान् भवति। य एवं वेद। योऽपामायतनं वेद॥८३॥

आयतनवान् भवति। संवत्सरो वा अपामायतनम्। आयतनवान् भवति। यः संवत्सरस्याऽऽयतनं वेद। आयतनवान् भवति। आपो वै

संवत्सरस्याऽऽयतनम्। आयतनवान् भवति। य एवं वेद। योऽप्सु नावं
प्रतिष्ठितां वेद। प्रत्येव तिष्ठति॥८४॥

इमे वै लोका अप्सु प्रतिष्ठिताः। तदेषाभ्यनूक्ता। अपा५ रसमुदय५ सन्।
सूर्ये शुक्र५ समाभृतम्। अपा५ रसस्य यो रसः। तं वो गृह्णाम्युत्तममिति।
इमे वै लोका अपा५ रसः। तेऽमुष्मिन्नादित्ये समाभृताः। जानुदघ्नीमुत्तरवेदीं
खात्वा। अपां पूरयित्वा गुल्फदघ्नम्॥८५॥

पुष्करपर्णैः पुष्करदण्डैः पुष्करैश्च सः स्तीर्य। तस्मिन्विहायसे। अग्निं
प्रणीयोपसमाधाय। ब्रह्मवादिनो वदन्ति। कस्मात्प्रणीतेऽयमग्निश्चीयते।
साप्रणीतेऽयमप्सु ह्ययं चीयते। असौ भुवनेऽप्यनाहिताग्निरेताः। तमभित एता
अबीष्टका उपदधाति। अग्निहोत्रे दर्शपूर्णमासयोः। पशुबन्धे चातुर्मास्येषु॥८६॥

अथो आहुः। सर्वेषु यज्ञक्रतुष्विति। एतद्ध स्म वा आहुः शण्डिलाः।
कमग्निं चिनुते। सत्रियमग्निं चिन्वानः। संवत्सरं प्रत्यक्षेण। कमग्निं चिनुते।
सावित्रमग्निं चिन्वानः। अमुमादित्यं प्रत्यक्षेण। कमग्निं चिनुते॥८७॥

नाचिकेतमग्निं चिन्वानः। प्राणान्प्रत्यक्षेण। कमग्निं चिनुते। चातुरहोत्रिय-
मग्निं चिन्वानः। ब्रह्मं प्रत्यक्षेण। कमग्निं चिनुते। वैश्वसृजमग्निं चिन्वानः। शरीरं
प्रत्यक्षेण। कमग्निं चिनुते। उपानुवाक्यमाशुमग्निं चिन्वानः॥८८॥

इमाँल्लोकान्प्रत्यक्षेण। कमग्निं चिनुते। इममारुणकेतुकमग्निं चिन्वान
इति। य एवासौ। इतश्चाऽमुतश्चाऽव्यतीपाती। तमिति। योऽग्नेर्मिथूया वेद।
मिथुनवान्भवति। आपो वा अग्नेर्मिथूयाः। मिथुनवान्भवति। य एवं वेद॥८९॥

श्री-छाया-सुवर्चलाम्बा-समेत-श्री-सूर्यनारायण-स्वामिने नमः।

ॐ नमो नारायणाय॥

आपो वा इदमासन्त्सलिलमेव। स प्रजापतिरेकः पुष्करपर्णे समभवत्।
तस्यान्तर्मनसि कामः समवर्तत। इदं सृजेयमिति। तस्माद्यत्पुरुषो
मनसाऽभिगच्छति। तद्वाचा वंदति। तत्कर्मणा करोति। तदेषाऽभ्यनूक्ता।
कामस्तदग्रे समवर्तताधि। मनसो रेतः प्रथमं यदासीत्॥१०॥

सुतो बन्धुमसति निरविन्दन्। हृदि प्रतीष्या कवयो मनीषेति।
उपैनन्तदुपनमति। यत्कामो भवति। य एवं वेद। स तपोऽतप्यत। स
तपस्तप्त्वा। शरीरमधूनुत। तस्य यन्मांसमासीत्। ततोऽरुणाः केतवो
वातरशना ऋषय उदतिष्ठन्॥११॥

ये नखाः। ते वैखानसाः। ये वालाः। ते वालखिल्याः। यो रसः। सोऽपाम्।
अन्तरतः कूर्मं भूतं सर्पन्तम्। तमब्रवीत्। मम वैत्वङ्मांसं। समभूत्॥१२॥

नेत्यब्रवीत्। पूर्वमेवाहमिहासमिति। तत्पुरुषस्य पुरुषत्वम्। स
सहस्रशीर्षा पुरुषः। सहस्राक्षः सहस्रपात्। भूत्वोदतिष्ठत्। तमब्रवीत्।
त्वं वै पूर्वं समभूः। त्वमिदं पूर्वः कुरुष्वेति। स इत आदायाऽऽपः॥१३॥

अञ्जलिनां पुरस्तादुपादधात्। एवाह्येवेति। तत आदित्य उदतिष्ठत्। सा
प्राची दिक्। अथारुणः केतुर्दक्षिणत उपादधात्। एवाह्यग्र इति। ततो वा
अग्निरुदतिष्ठत्। सा दक्षिणा दिक्। अथारुणः केतुः पश्चादुपादधात्। एवा हि
वायो इति॥१४॥

ततो वायुरुदतिष्ठत्। सा प्रतीची दिक्। अथारुणः केतुरुत्तरत उपादधात्।
एवाहीन्द्रेति। ततो वा इन्द्र उदतिष्ठत्। सोदीची दिक्। अथारुणः केतुर्मध्यं
उपादधात्। एवा हि पूषन्निति। ततो वै पूषोदतिष्ठत्। सेयं दिक्॥१५॥

अथारुणः केतुरुपरिष्ठादुपादधात्। एवा हि देवा इति। ततो देवमनुष्याः
पितरः। गन्धर्वाप्सरसश्चोदतिष्ठन्। सोर्ध्वा दिक्। या विप्रुषो विपरापतन्।

ताभ्योऽसुरा रक्षांसि पिशाचाश्चोदतिष्ठन्। तस्मात्ते पराभवन्। विप्रुङ्घ्यो हि ते समभवन्। तदेषाऽभ्यनूक्ता॥१६॥

आपो ह यद्वृहतीर्गर्भमायन्। दक्षं दधाना जनयन्तीः स्वयम्भुम्। तत इमेध्यसृज्यन्त सर्गाः। अद्ध्यो वा इदं समभूत्। तस्मादिदं सर्वं ब्रह्म स्वयम्भ्विति। तस्मादिदं सर्वं शिथिलमिवाऽध्रुवमिवाभवत्। प्रजापतिर्वाव तत्। आत्मनाऽऽत्मानं विधाय। तदेवानुप्राविशत्। तदेषाऽभ्यनूक्ता॥१७॥

विधाय लोकान् विधाय भूतानि। विधाय सर्वाः प्रदिशो दिशश्च। प्रजापतिः प्रथमजा ऋतस्य। आत्मनाऽऽत्मानमभि संविवेशेति। सर्वमेवेदमात्वा। सर्वमवरुद्ध। तदेवानुप्राविशति। य एवं वेद॥१८॥

श्री-छाया-सुवर्चलाम्बा-समेत-श्री-सूर्यनारायण-स्वामिने नमः।

ॐ नमो नारायणाय॥

[२३]

चतुष्टय्य आपो गृह्णाति। चत्वारि वा अपां रूपाणि। मेघो विद्युत्। स्तनयिलुर्वृष्टिः। तान्येवावरुन्धे। आतपति वर्ष्वा गृह्णाति। ताः पुरस्तादुपदधाति। एता वै ब्रह्मवर्चस्या आपः। मुखत एव ब्रह्मवर्चसमवरुन्धे। तस्मान्मुखतो ब्रह्मवर्चसितरः॥१९॥

कूप्या गृह्णाति। ता दक्षिणत उपदधाति। एता वै तेजस्विनीरापः। तेज एवास्य दक्षिणतो दधाति। तस्माद्वक्षिणोऽर्धस्तेजस्वितरः। स्थावरा गृह्णाति। ताः पश्चादुपदधाति। प्रतिष्ठिता वै स्थावराः। पश्चादेव प्रतितिष्ठति। वहन्तीर्गृह्णाति॥१००॥

ता उत्तरत उपदधाति। ओजसा वा एता वहन्तीरिवोद्गतीरिव आकूजतीरिव धावन्तीः। ओज एवास्योत्तरतो दधाति। तस्मादुत्तरोऽर्ध

ओजस्वितरः। सम्भार्या गृह्णाति। ता मध्य उपदधाति। इयं वै सम्भार्याः।
अस्यामेव प्रतितिष्ठति। पल्वल्या गृह्णाति। ता उपरिष्ठादुपादधाति॥१०१॥

असौ वै पल्व्याः। अमुष्यामेव प्रतितिष्ठति। दिक्षूपदधाति। दिक्षु
वा आपः। अन्नं वा आपः। अद्ध्यो वा अन्नं जायते। यदेवाद्ध्योऽन्नं
जायते। तदवरुन्धे। तं वा एतमरुणाः केतवो वातरशना ऋषयोऽचिन्वन्।
तस्मादारुणकेतुकः॥१०२॥

तदेषाऽभ्यनूक्ता। केतवो अरुणासश्च। ऋषयो वातरशनाः। प्रतिष्ठाः
शतधा हि। समाहितासो सहस्रधायसमिति। शतशश्चैव सहस्रशश्च
प्रतितिष्ठति। य एतमग्निं चिनुते। य उचैनमेवं वेद॥१०३॥

श्री-छाया-सुवर्चलाम्बा-समेत-श्री-सूर्यनारायण-स्वामिने नमः।

ॐ नमो नारायणाय॥

[२४]

जानुदग्रीमुत्तरवेदीं खात्वा। अपां पूरयति। अपाः सर्वत्वाय। पुष्करपर्णः
रुक्मं पुरुषमित्युपदधाति। तपो वै पुष्करपर्णम्। सत्यः रुक्मः। अमृतं पुरुषः।
एतावद्वा वाऽस्ति। यावदेतत्। यावदेवास्ति॥१०४॥

तदवरुन्धे। कूर्ममुपदधाति। अपामेव मेधमवरुन्धे। अथौ स्वर्गस्य
लोकस्य समंष्ट्यौ। आपमापामपः सर्वाः। अस्मादस्मादितोऽमुतः। अग्निर्वायुश्च
सूर्यश्च। सह संश्चस्करद्धिया इति। वाय्वश्चा रश्मिपतयः। लोकं पृणच्छिद्रं
पृण॥१०५॥

यास्तिस्रः परमजाः। इन्द्रघोषा वो वसुभिरेवाह्येवेति। पञ्चचितय
उपदधाति। पाङ्क्तोऽग्निः। यावानेवाग्निः। तं चिनुते। लोकं पृणया द्वितीयामुप-
दधाति। पञ्च पदा वै विराट्। तस्या वा इयं पादः। अन्तरिक्षं पादः। द्यौः
पादः। दिशः पादः। परोरजाः पादः। विराज्येव प्रतितिष्ठति। य एतमग्निं

चिनुते। य उचैनमेवं वेद॥१०६॥

श्री-छाया-सुवर्चलाम्बा-समेत-श्री-सूर्यनारायण-स्वामिने नमः।

ॐ नमो नारायणाय॥

[२५]

अग्निं प्रणीयोपसमाधाय। तमभित एता अबीष्टका उपदधाति। अग्निहोत्रे दर्शपूर्णमासयोः। पशुबन्धे चातुर्मास्येषु। अथो आहुः। सर्वेषु यज्ञक्रतुष्विति। अथ ह स्माहारुणः स्वायम्भुवः। सावित्रः सर्वोऽग्निरित्यननुषङ्गं मन्यामहे। नाना वा एतेषां वीर्याणि। कमग्निं चिनुते॥१०७॥

सत्रियमग्निं चिन्वानः। कमग्निं चिनुते। सावित्रमग्निं चिन्वानः। कमग्निं चिनुते। नाचिकेतमग्निं चिन्वानः। कमग्निं चिनुते। चातुरहोत्रियमग्निं चिन्वानः। कमग्निं चिनुते। वैश्वसृजमग्निं चिन्वानः। कमग्निं चिनुते॥१०८॥

उपानुवाक्यमाशुमग्निं चिन्वानः। कमग्निं चिनुते। इममारुणकेतुकमग्निं चिन्वान इति। वृषा वा अग्निः। वृषाणौ सःस्फालयेत्। हन्येतास्य यज्ञः। तस्मान्नानुषज्यः। सोत्तरवेदिषु क्रतुषु चिन्वीत। उत्तरवेद्यां ह्यग्निश्चीयते। प्रजाकामश्चिन्वीत॥१०९॥

प्राजापत्यो वा एषोऽग्निः। प्राजापत्याः प्रजाः। प्रजावान् भवति। य एवं वेद। पशुकामश्चिन्वीत। संज्ञानं वा एतत् पशूनाम्। यदापः। पशूनामेव संज्ञानेऽग्निं चिनुते। पशुमान् भवति। य एवं वेद॥११०॥

वृष्टिकामश्चिन्वीत। आपो वै वृष्टिः। पर्जन्यो वर्षुको भवति। य एवं वेद। आमयावी चिन्वीत। आपो वै भेषजम्। भेषजमेवास्मै करोति। सर्वमायुरेति। अभिचरश्चिन्वीत। वज्रो वा आपः॥१११॥

वज्रमेव भ्रातृव्येभ्यः प्रहरति। स्तृणुत एनम्। तेजस्कामो यशस्कामः। ब्रह्मवर्चसकामः स्वर्गकामश्चिन्वीत। एतावद्वा वाऽस्ति। यावदेतत्।

यावदेवास्ति। तदवरुन्धे। तस्यैतद्वृतम्। वर्षति न धावेत्॥११२॥

अमृतं वा आपः। अमृतस्यानन्तरित्यै। नाप्सु मूत्रपुरीषं कुर्यात्। न निष्ठीवेत्। न विवसनः स्नायात्। गुह्यो वा एषोऽग्निः। एतस्याग्नेरनन्तिदाहाय। न पुष्करपर्णानि हिरण्यं वाऽधितिष्ठेत्। एतस्याग्नेरनभ्यारोहाय। न कूर्मस्याश्रीयात्। नोदकस्याघातुंकान्येनमोदकानि भवन्ति। अघातुंका आपः। य एतमग्निं चिनुते। य उचैनमेवं वेद॥११३॥

श्री-छाया-सुवर्चलाम्बा-समेत-श्री-सूर्यनारायण-स्वामिने नमः।

ॐ नमो नारायणाय॥

[२६]

इमानुकं भुवना सीषधेम। इन्द्रश्च विश्वे च देवाः। यज्ञं च नस्तन्वं च प्रजां च। आदित्यैरिन्द्रः सह सीषधातु। आदित्यैरिन्द्रः सगणो मरुद्भिः। अस्माकं भूत्वविता तनूनाम्। आप्लवस्व प्रप्लवस्व। आण्डीभवज मा मुहुः। सुखादीन्दुःखनिधनाम्। प्रतिमुञ्चस्व स्वां पुरम्॥११४॥

मरीचयः स्वायम्भुवाः। ये शरीराण्यकल्पयन्। ते ते देहं कल्पयन्तु। मा च ते ख्यास्मं तीरिषत्। उत्तिष्ठत् मा स्वप्त। अग्निमिच्छध्वं भारताः। राज्ञः सोमस्य तृप्तासः। सूर्येण सयुजोषसः। युवां सुवासाः। अष्टाचक्रा नवद्वारा॥११५॥

देवानां पूरयोध्या। तस्याः हिरण्मयः कोशः। स्वर्गो लोको ज्योतिषा-ऽऽवृतः। यो वै तां ब्रह्मणो वेद। अमृतेनाऽऽवृतां पुरीम्। तस्मै ब्रह्म च ब्रह्मा च। आयुः कीर्तिं प्रजां ददुः। विभ्राजमानाः हरिणीम्। यशसां सम्प्रीवृताम्। पुरः हिरण्मयीं ब्रह्मा॥११६॥

विवेशाऽपराजिता। पराडेत्यज्यामयी। पराडेत्यनाशकी। इह चामुत्र चान्वेति। विद्वान्देवासुरानुभयान्। यत्कुमारी मन्द्रयते। यद्योषिद्यत्पतिव्रता। अरिष्टं यत्किं च क्रियते। अग्निस्तदनुवेधति। अश्रुतांसः श्रुतासश्च॥११७॥

यज्वानो येऽप्ययज्वनः। स्वर्यन्तो नापेक्षन्ते। इन्द्रमग्निं च ये विदुः।
सिकता इव संयन्ति। रश्मिभिः समुदीरिताः। अस्माल्लोकादमुष्माच्च।
ऋषिभिरदात्पृश्निभिः। अपेत वीत वि च सर्पतातः। येऽत्र स्थ पुराणा ये च
नूतनाः। अहोभिरद्विरक्तुभिर्व्यक्तम्॥११८॥

यमो ददात्ववसानमस्मै। नृ मुणन्तु नृपात्वर्यः। अकृष्टा ये च कृष्टजाः।
कुमारीषु कनीनीषु। जारिणीषु च ये हिताः। रेतः पीता आण्डपीताः।
अङ्गारेषु च ये हुताः। उभयान् पुत्रपौत्रकान्। युवेऽहं यमराजगान्। शतमिन्नु
शरदः॥११९॥

अदो यद्वह्म विलबम्। पितृणां च यमस्य च। वरुणस्याश्विनोरग्नेः। मरुतां
च विहायसाम्। कामप्रयवणं मे अस्तु। स ह्यैवास्मि सनातनः। इति नाको
ब्रह्मिश्रवो रायो धनम्। पुत्रानापो देवीरिहाऽऽहितः॥१२०॥

श्री-छाया-सुवर्चलाम्बा-समेत-श्री-सूर्यनारायण-स्वामिने नमः।

ॐ नमो नारायणाय॥

[२७]

विशीर्ष्णीं गृध्रशीर्ष्णीं च। अपेतो निर्ऋतिः हंथः। परिबाधः श्वेतकुक्षम्।
निजङ्घः शबलोदरम्। स तान् वाच्यायया सह। अग्ने नाशय सन्दर्शः।
ईर्ष्यासूये बुभुक्षाम्। मन्युं कृत्यां च दीधिरे। रथेन किं शुकावता। अग्ने
नाशय सन्दर्शः॥१२१॥

श्री-छाया-सुवर्चलाम्बा-समेत-श्री-सूर्यनारायण-स्वामिने नमः।

ॐ नमो नारायणाय॥

[२८]

पर्जन्याय प्रगायत। दिवस्पुत्राय मीढुषे। स नो यवसमिच्छतु।
इदं वचः पर्जन्याय स्वराजे। हृदो अस्त्वन्तरन्तद्युयोत। मयोभूर्वातो

वि॒श्वकृ॑ष्टयः सन्त्व॒स्मे। सु॒पि॒प्प॒ला ओष॑धीर्दे॒वगो॑पाः। यो गर्भ॒मोष॑धीनाम्।
गवा॑ कृ॒णोत्य॑र्वताम्। पर्जन्यः पुरु॒षीणा॑म्॥१२२॥

श्री-छाया-सुवर्चलाम्बा-समेत-श्री-सूर्यनारायण-स्वामिने नमः।

ॐ नमो नारायणाय॥

[२९]

पुन॑र्मा॒मैत्वि॒न्द्रिय॑म्। पुन॒रायुः पुन॑र्भगः। पुन॒र्ब्राह्म॑णमैतु मा। पुन॒र्द्रवि॑णमैतु
मा। यन्मे॒ऽद्व रेतः॑ पृथि॒वीम॑स्कान्। यदोष॑धीर॒प्यसं॑र॒द्यदापः॑। इ॒दं तत्पुन॑राददे।
दी॒र्घायु॑त्वाय॒ वर्च॑से। यन्मे॒ रेतः॑ प्रसि॒च्यते। यन्म॒ आज॑ायते पुनः। तेन॑ माम॒मृतं॑
कुरु। तेन॑ सुप्र॒जसं॑ कुरु॥१२३॥

श्री-छाया-सुवर्चलाम्बा-समेत-श्री-सूर्यनारायण-स्वामिने नमः।

ॐ नमो नारायणाय॥

[३०]

अ॒द्भ्यस्तिरो॒ऽधाऽजा॑यत। तव॑ वैश्रव॒णः स॑दा। तिरो॑ऽधेहि स॒प॒त्नान्नः॑। ये
अपो॑ऽश्रन्ति॑ केच॒न। त्वा॒ष्ट्रीं मा॒यां वै॑श्रव॒णः। रथ॑ सहस्र॒बन्धु॑रम्। पुरु॒श्चक्र॑
सह॑स्राश्वम्। आ॒स्थाया॑याहि नो ब॒लिम्। यस्मै॑ भू॒तानि॑ ब॒लिमा॑व॒हन्ति॑। धनं॑
गावो॑ ह॒स्ति हि॑र॒ण्यम॑श्वान्॥१२४॥

असा॑म सु॒म॒तौ य॒ज्ञिय॑स्य। श्रियं॑ बिभ्र॒तोऽन्न॑मुखीं वि॒राज॑म्। सु॒द॒र्श॒ने
च॑ क्रौ॒श्चे च॑। मै॒ना॒गे च॑ म॒हागि॑रौ। श॒त॒द्वा॒ट्टार॑गम॒न्ता। स॒हाय्यं॑ नगरं॒ तव॑।
इति॑ मन्त्राः। क॒ल्पो॑ऽत ऊ॒र्ध्वम्। यदि॑ ब॒लिं ह॑रेत्। हि॒रण्य॑ना॒भये॑ वि॒तुद॑ये
कौ॒बेरा॑याय॒ बलिः॑॥१२५॥

सर्व॑भू॒ताधि॑पतये नम॑ इति। अथ ब॒लिं ह॑त्वोप॑तिष्ठेत्। क्ष॒त्रं क्ष॒त्रं वै॑श्रव॒णः।
ब्रा॒ह्म॒णा वय॑स्मः। नम॑स्ते अस्तु मा मां हि॑सीः। अ॒स्मात्प्र॑वि॒श्यान्न॑म॒द्धीति॑।
अथ॑ तम॒ग्निमा॑दधीत्। यस्मि॑न्नेतत्कर्म प्र॒युञ्जी॑त। तिरो॑ऽधा भूः। तिरो॑ऽधा
भुवः॑॥१२६॥

तिरोऽधाः स्वः। तिरोऽधा भूर्भुवः स्वः। सर्वेषां लोकानामाधिपत्ये सीदेति।
अथ तमग्निमिन्धीत। यस्मिन्नेतत्कर्म प्रयुञ्जीत। तिरोऽधा भूः स्वाहा। तिरोऽधा
भुवः स्वाहा। तिरोऽधाः स्वः स्वाहा। तिरोऽधा भूर्भुवः स्वः स्वाहा। यस्मिन्नस्य
काले सर्वा आहुतीरुता भवेयुः॥१२७॥

अपि ब्राह्मणमुखीनाः। तस्मिन्नहः काले प्रयुञ्जीत। परः सुप्तजनाद्वेपि।
मास्म प्रमाद्यन्तमाध्यापयेत्। सर्वार्थाः सिद्ध्यन्ते। य एवं वेद। क्षुध्यन्निदम-
जानताम्। सर्वार्था न सिद्ध्यन्ते। यस्ते विघातुको भ्राता। ममान्तरहृदये
श्रितः॥१२८॥

तस्मा इममग्रपिण्डं जुहोमि। स मेऽर्थान्मा विवंधीत्। मयि स्वाहा।
राजाधिराजाय प्रसह्यसाहिने। नमो वयं वैश्रवणाय कुर्महे। स मे
कामान्कामकामाय मह्यम्। कामेश्वरो वैश्रवणो ददातु। कुबेराय वैश्रवणाय।
महाराजाय नमः। केतवो अरुणासश्च। ऋषयो वातरश्नाः। प्रतिष्ठां शतधा
हि। सुमाहितासो सहस्रधायसम्। शिवा नः शन्तमा भवन्तु। दिव्या आप-
ओषधयः। सुमृडीका सरस्वति। मा ते व्योम सन्दृशि॥१२९॥

श्री-छाया-सुवर्चलाम्बा-समेत-श्री-सूर्यनारायण-स्वामिने नमः।

ॐ नमो नारायणाय॥

[३१]

संवत्सरमेतद्व्रतं चरेत्। द्वौ वा मासौ। नियमः समासेन। तस्मिन्नियम-
विशेषाः। त्रिषवणमुदकोपस्पर्शी। चतुर्थकालपानभक्तः स्यात्। अहरहर्वा
भैक्षमश्रीयात्। औदुम्बरीभिः समिद्धिरग्निं परिचरेत्। पुनर्मामैत्विन्द्रियमि-
त्येतेनानुवाकेन। उद्धृतपरिपूताभिरग्निः कार्यं कुर्वीत॥१३०॥

असञ्चयवान्। अग्रये वायवे सूर्याय। ब्रह्मणे प्रजापतये। चन्द्रमसे
नक्षत्रेभ्यः। ऋतुभ्यः संवत्सराय। वरुणायारुणायेति व्रतहोमाः। प्रवर्ग्यवदादेशः।

अरुणाः काण्डऋषयः। अरण्येऽधीयीरन्। भद्रं कर्णेभिरिति द्वे जपित्वा॥१३१॥

महानाम्नीभिरुदकं संपृश्य। तमाचार्यो दद्यात्। शिवा नः
शन्तमेत्योषधीरालभते। सुमृडीकैति भूमिम्। एवमपवर्गे। धेनुर्दक्षिणा।
कंसं वासंश्च क्षौमम्। अन्यद्वा शुक्लम्। यथाशक्ति वा। एवमस्वाध्यायधर्मेण।
अरण्येऽधीयीत। तपस्वी पुण्यो भवति तपस्वी पुण्यो भवति॥१३२॥

श्री-छाया-सुवर्चलाम्बा-समेत-श्री-सूर्यनारायण-स्वामिने नमः।

ॐ नमो नारायणाय॥

[३२]

भद्रं कर्णेभिः शृणुयाम देवाः। भद्रं पश्येमाक्षभिर्यजत्राः। स्थिरैरङ्गैस्तुष्टुवाꣳ
संस्तनूभिः। व्यशेम देवहितं यदायुः। स्वस्ति न इन्द्रो वृद्धश्रवाः। स्वस्ति नः
पूषा विश्ववेदाः। स्वस्ति नस्तार्क्ष्यो अरिष्टनेमिः। स्वस्ति नो बृहस्पतिर्दधातु॥

॥ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः॥

॥ नवग्रहसूक्तम् ॥

आ सत्येन रजसा वर्तमानो निवेशयन्नमृतं मर्त्यं च। हिरण्ययेन सविता
रथेनाऽदेवो याति भुवना विपश्यन्। अग्निं दूतं वृणीमहे होतारं विश्ववेदसम्।
अस्य यज्ञस्य सुक्रतुम्॥ येषामीशे पशुपतिः पशूनां चतुष्पदामुत च द्विपदाम्।
निष्क्रीतोऽयं यज्ञियं भागमेतु रायस्पोषा यजमानस्य सन्तु॥
अधिदेवता प्रत्यधिदेवता सहिताय आदित्याय नमः॥१॥

अग्निर्मूर्धा दिवः ककुत्पतिः पृथिव्या अयम्। अपाꣳ रेताꣳसि जिन्वति।
स्योना पृथिवि भवाऽनृक्षरा निवेशनी। यच्छानः शर्म सप्रथाः। क्षेत्रस्य पतिना
वयं हिते नैव जयामसि। गामश्च पोषयित्वा स नो मृडातीदृशे॥
अधिदेवता प्रत्यधिदेवता सहिताय अङ्गारकाय नमः॥२॥

प्र वः शुक्राय भानवे भरध्वः हव्यं मतिं चाग्नये सुपूतम्॥ यो दैव्यानि
मानुषा जूनूष्यन्तर्विश्वानि विद्वना जिगाति॥ इन्द्राणीमासु नारिषु
सुपत्नीमहमश्रवम्। न ह्यस्या अपरश्चन जरसा मरते पतिः॥ इन्द्रं वो
विश्वतस्परि हवामहे जनेभ्यः। अस्माकमस्तु केवलः॥
अधिदेवता प्रत्यधिदेवता सहिताय शुक्राय नमः॥३॥

आप्यायस्व समेतु ते विश्वतः सोम वृष्णियम्। भवा वाजस्य सङ्गथे॥ अप्सु मे
सोमो अब्रवीदन्तर्विश्वानि भेषजा। अग्निं च विश्वशम्भुवमापश्च विश्वभेषजीः।
गौरी मिमाय सलिलानि तक्षती। एकपदी द्विपदी सा चतुष्पदी। अष्टापदी
नवपदी बभूवुषी। सहस्राक्षरा परमे व्योमन।
अधिदेवता प्रत्यधिदेवता सहिताय सोमाय नमः॥४॥

उद्ध्व्यस्वाग्ने प्रतिजागृह्येनमिष्टापूर्ते सःसृजेथामयं च। पुनः कृण्वस्त्वा
पितरं युवानमन्वातासीत्वयि तन्तुमेतम्॥ इदं विष्णुर्विचक्रमे त्रेधा निदधे
पदम्। समूढमस्यपाः सुरे॥ विष्णो रराटमसि विष्णोः पृष्ठमसि विष्णोः
श्रत्रेस्थो विष्णोः स्यूरसि विष्णोर्ध्रुवमसि वैष्णवमसि विष्णवे त्वा।
अधिदेवता प्रत्यधिदेवता सहिताय बुधाय नमः॥५॥

बृहस्पते अतियदर्यो अहाँद्विमद्विभाति क्रतुमञ्जनेषु। यद्दीदयच्छवसर्तप्रजात
तदस्मासु द्रविणं धेहि चित्रम्॥ इन्द्रमरुत्व इह पाहि सोमं यथा शार्याते
अपिबः सुतस्य। तव प्रणीती तव शूरशर्मन्नाविवासन्ति कवयः सुयज्ञाः॥
ब्रह्मजज्ञानं प्रथमं पुरस्ताद्विसीमतः सुरुचो वेन आवः। सबुध्निया उपमा
अस्य विष्टाः सतश्च योनिमसंतश्च विवः॥
अधिदेवता प्रत्यधिदेवता सहिताय बृहस्पतये नमः॥६॥

शं नो देवीरभिष्टय आपो भवन्तु पीतयै। शंयोरभिस्रवन्तु नः॥ प्रजापते न
त्वदेतान्यन्यो विश्वा जातानि परिता बभूव। यत्कामास्ते जुहुमस्तन्नो अस्तु

वयं॑ स्याम॑ पत॑यो रयी॑णाम्। इ॒मं य॑मप्रस्तुर॒माहि॑ सी॒दाऽङ्गि॑रोभिः पि॒तृभिः॑
संवि॑दानः। आ॒त्वा म॒न्त्राः क॒विश॑स्ता व॒हन्त्वे॑ना रा॒जन् ह॒विषा॑ मादयस्व॥
अधि॑देवता प्रत्यधि॑देवता स॒हिता॒य शनैश्च॑राय॒ नमः॥७॥

कया॑ नश्चि॒त्र आ॒भुव॑दूती स॒दावृ॑धः सखा॑। कया॑ शचि॑ष्ठया वृ॒ता। आ॒ऽयङ्गोः॑
पृ॒श्निर॒क्रमी॑दसंन॒न्मा॒तरं पुनः॑। पि॒तरं॑ च प्र॒यन्त्सु॑वः। यत्तं॑ दे॒वी नि॒र्ऋति॑राब॒बन्ध॑
दामं॑ ग्री॒वास्व॑विच॒त्यम्। इ॒दं ते॒ तद्वि॑ष्या॒म्यायु॑षो न म॒ध्या॒दथा॑जीवः पि॒तुर्मा॑द्वि
प्रमु॑क्तः॥

अधि॑देवता प्रत्यधि॑देवता स॒हिता॒य रा॒हवे॑ नमः॥८॥

के॒तुं कृ॒ण्वन्न॑के॒तवे॑ पेशो॑ मर्या॑ अपे॒शसै॑। स॒मुष॑द्भि॒रजा॑यथाः॥ ब्र॒ह्मा
दे॒वानां॑ प॒दवीः॑ क॒वीना॑मृषि॒र्विप्रा॑णां म॒हिषो॑ मृ॒गाणा॑म्। श्ये॒नो गृ॒ध्राणा॑ः
स्व॒धि॒ति॒र्वना॑ना॒ः सोमः॑ प॒वित्र॑मत्ये॒ति रे॒भन्। (ऋक्) सचि॑त्र चि॒त्रं
चि॒तयन्॑ तम॒स्मे चि॒त्रक्ष॑त्र चि॒त्रत॑मं वयो॒धाम्। च॒न्द्रं र॒यिं पु॑रु॒वीरं॑ बृ॒हन्तं॑
च॒न्द्रं च॒न्द्राभि॑र्गृणते यु॒वस्व॥

अधि॑देवता प्रत्यधि॑देवता स॒हिता॒य के॒तवे॑ नमः॥९॥

॥ॐ आ॒दि॒त्यादि॑ नवग्रहदे॒वता॑भ्यो नमो॒ नमः॥

॥ॐ शान्तिः॒ शान्तिः॒ शान्तिः॑॥

॥ प्रार्थना ॥

भानो॑ भास्कर॒ मार्तण्ड॑ चण्डर॒श्मे दि॒वाकर॑।
आयु॑रारोग्यमैश्वर्यं श्रियं पु॒त्रांश्च॑ देहि मे॥

धृत॑पद्मद्वयं भानुं तेजोमण्डलमध्यगम्।
सर्वा॑धिव्याधिशमनं छायाश्लिष्टतनुं भजे॥

सौर॑मण्डलमध्यस्थं साम्बं संसारभेषजम्।
नील॑ग्रीवं विरूपाक्षं नमामि शिवमव्ययम्॥

ध्येयः सदा सवितुमण्डल-मध्यवर्ती
 नारायणः सरसि-जासन-सन्निविष्टः।
 केयूरवान् मकरकुण्डलवान् किरीटी
 हारी हिरण्मयवपुर्धृतशङ्खचक्रः॥

शङ्ख-चक्र-गदापाणे द्वारकानिलयाच्युत।
 गोविन्द पुण्डरीकाक्ष रक्ष मां शरणागतम्॥

आकाशात् पतितं तोयं यथा गच्छति सागरम्।
 सर्वदेवनमस्कारः केशवं प्रतिगच्छति॥

श्री केशवं प्रतिगच्छत्यो नम इति॥

कायेन वाचा मनसेन्द्रियैर्वा
 बुद्ध्याऽऽत्मना वा प्रकृतेः स्वभावात्।
 करोमि यद्यत् सकलं परस्मै
 नारायणायेति समर्पयामि॥

अनेन पूजनेन सपरिवार-भगवान्-सूर्यः प्रीयताम्।

ॐ तत्सद्ब्रह्मार्पणमस्तु।

॥ आदित्यहृदयम् ॥

ततो युद्धपरिश्रान्तं समरे चिन्तया स्थितम्।
 रावणं चाग्रतो दृष्ट्वा युद्धाय समुपस्थितम्॥१॥

दैवतैश्च समागम्य द्रष्टुमभ्यागतो रणम्।
 उपागम्याब्रवीद्रामम् अगस्त्यो भगवान् ऋषिः॥२॥

राम राम महाबाहो शृणु गुह्यं सनातनम्।
 येन सर्वानरीन् वत्स समरे विजयिष्यसि॥३॥

आदित्यहृदयं पुण्यं सर्वशत्रुविनाशनम्।
 जयावहं जपेन्नित्यम् अक्षय्यं परमं शिवम्॥४॥

सर्वमङ्गलमाङ्गल्यं सर्वपापप्रणाशनम्।
चिन्ताशोकप्रशमनम् आयुर्वर्धनमुत्तमम्॥५॥

रश्मिमन्तं समुद्यन्तं देवासुरनमस्कृतम्।
पूजयस्व विवस्वन्तं भास्करं भुवनेश्वरम्॥६॥

सर्वदेवात्मको ह्येष तेजस्वी रश्मिभावनः।
एष देवासुरगणान् लोकान् पाति गभस्तिभिः॥७॥

एष ब्रह्मा च विष्णुश्च शिवः स्कन्दः प्रजापतिः।
महेन्द्रो धनदः कालो यमः सोमो ह्यपां पतिः॥८॥

पितरो वसवः साध्या ह्यश्विनौ मरुतो मनुः।
वायुर्वह्निः प्रजाप्राण ऋतुकर्ता प्रभाकरः॥९॥

आदित्यः सविता सूर्यः खगः पूषा गभस्तिमान्।
सुवर्णसदृशो भानुर्विश्वरेता दिवाकरः॥१०॥

हरिदश्वः सहस्रार्चिः सप्तसप्तिर्मरीचिमान्।
तिमिरोन्मथनः शम्भुस्त्वष्टा मार्तण्ड अंशुमान्॥११॥

हिरण्यगर्भः शिशिरस्तपनो भास्करो रविः।
अग्निगर्भोऽदितेः पुत्रः शङ्खः शिशिरनाशनः॥१२॥

व्योमनाथस्तमोभेदी ऋग्यजुस्सामपारगः।
घनवृष्टिरपां मित्रो विन्ध्यवीथीप्लवङ्गमः॥१३॥

आतपी मण्डली मृत्युः पिङ्गलः सर्वतापनः।
कविर्विश्वो महातेजा रक्तः सर्वभवोद्भवः॥१४॥

नक्षत्रग्रहताराणाम् अधिपो विश्वभावनः।
तेजसामपि तेजस्वी द्वादशात्मन् नमोऽस्तु ते॥१५॥

नमः पूर्वाय गिरये पश्चिमायाद्रये नमः।
ज्योतिर्गणानां पतये दिनाधिपतये नमः॥१६॥

जयाय जयभद्राय हर्यश्वाय नमो नमः।
नमो नमः सहस्रांशो आदित्याय नमो नमः॥१७॥

नम उग्राय वीराय सारङ्गाय नमो नमः।
नमः पद्मप्रबोधाय मार्तण्डाय नमो नमः॥१८॥

ब्रह्मेशानाच्युतेशाय सूर्यायादित्यवर्चसे।
भास्वते सर्वभक्षाय रौद्राय वपुषे नमः॥१९॥

तमोग्नाय हिमघ्नाय शत्रुघ्नायामितात्मने।
कृतघ्नघ्नाय देवाय ज्योतिषां पतये नमः॥२०॥

तप्तचामीकराभाय वह्नये विश्वकर्मणे।
नमस्तमोऽभिनिघ्नाय रुचये लोकसाक्षिणे॥२१॥

नाशयत्येष वै भूतं तदेव सृजति प्रभुः।
पायत्येष तपत्येष वर्षत्येष गभस्तिभिः॥२२॥

एष सुप्तेषु जागर्ति भूतेषु परिनिष्ठितः।
एष एवाग्निहोत्रं च फलं चैवाग्निहोत्रिणाम्॥२३॥

वेदाश्च क्रतवश्चैव क्रतूनां फलमेव च।
यानि कृत्यानि लोकेषु सर्व एष रविः प्रभुः॥२४॥

एनमापत्सु कृच्छ्रेषु कान्तारेषु भयेषु च।
कीर्तयन् पुरुषः कश्चिन्नावसीदति राघव॥२५॥

पूजयस्वेनमेकाग्रो देवदेवं जगत्पतिम्।
एतत् त्रिगुणितं जप्त्वा युद्धेषु विजयिष्यसि॥२६॥

अस्मिन् क्षणे महाबाहो रावणं त्वं वधिष्यसि।
एवमुक्त्वा तदाऽगस्त्यो जगाम च यथाऽऽगतम्॥२७॥

एतच्छ्रुत्वा महातेजा नष्टशोकोऽभवत्तदा।
धारयामास सुप्रीतो राघवः प्रयतात्मवान्॥२८॥

आदित्यं प्रेक्ष्य जप्त्वा तु परं हर्षमवाप्तवान्।
त्रिराचम्य शुचिर्भूत्वा धनुरादाय वीर्यवान्॥२९॥

रावणं प्रेक्ष्य हृष्टात्मा युद्धाय समुपागमत्।
सर्वयत्नेन महता वधे तस्य धृतोऽभवत्॥३०॥

अथ रविरवदन्निरीक्ष्य रामं मुदितमनाः परमं प्रहृष्यमाणः।
निशिचरपतिसङ्क्षयं विदित्वा सुरगणमध्यगतो वचस्त्वरेति॥३१॥
॥इत्यार्षे श्रीमद्रामायणे वाल्मीकीये आदिकाव्ये युद्धकाण्डे आदित्यहृदयं
नाम सप्तोत्तरशततमः सर्गः॥

॥ द्वादशार्यासूर्यस्तुतिः ॥

उद्यन्नद्य विवस्वानारोहन्नुत्तरां दिवं देवः।
हृद्रोगं मम सूर्यो हरिमाणं चाऽऽशु नाशयतु॥१॥

निमिषार्धेनैकेन द्वे च शते द्वे सहस्रे द्वे।
क्रममाण योजनानां नमोऽस्तु ते नलिननाथाय॥२॥

कर्म-ज्ञान-ख-दशकं मनश्च जीव इति विश्व-सर्गाय।
द्वादशधा यो विचरति स द्वादश-मूर्तिरस्तु मोदाय॥३॥

त्वं हि यजुर्ऋक् साम त्वमागमस्त्वं वषट्कारः।
त्वं विश्वं त्वं हंसस्त्वं भानो परमहंसश्च॥४॥

शिवरूपाज्ज्ञानमहं त्वत्तो मुक्तिं जनार्दनाकारात्।
शिखिरूपादैश्वर्यं त्वत्तश्चरोग्यमिच्छामि॥५॥

त्वचि दोषा दृशि दोषा हृदि दोषा येऽखिलेन्द्रियज-दोषाः।
तान् पूषा हतदोषः किञ्चिद्रोषाग्निना दहतु॥६॥

धर्मार्थ-काम-मोक्ष-प्रतिरोधानुग्र-ताप-वेग-करान् ।
बन्दी-कृतेन्द्रिय-गणान् गदान् विखण्डयतु चण्डांशुः॥७॥

येन विनेदं तिमिरं जगदेत्य ग्रसति चरमचरमखिलम्।
धृतबोधं तं नलिनीभर्तारं हर्तारमापदामीडे॥८॥

यस्य सहस्राभीशोरभीशु-लेशो हिमांशु-बिम्बगतः।
भासयति नक्तमखिलं भेदयतु विपद्-गणानरुणः॥९॥

तिमिरमिव नेत्र-तिमिरं पटलमिवाशेष-रोग-पटलं नः।
काशमिवाधि-निकायं कालपिता रोगयुक्ततां हरतात्॥१०॥

वाताश्मरी-गदार्शस्त्वग्-दोष-महोदर-प्रमेहांश्च ।
ग्रहणी-भगन्दराख्या महतीस्त्वं मे रुजो हंसि॥११॥

त्वं माता त्वं शरणं त्वं धाता त्वं धनं त्वमाचार्यः।
त्वं त्राता त्वं हर्ता विपदामर्क प्रसीद मम भानो॥१२॥

इत्यार्या-द्वादशकं साम्बस्य पुरो नभःस्थलात् पतितम्।
पठतां भाग्य-समृद्धिः समस्त-रोग-क्षयश्च स्यात्॥१३॥

॥इति श्री-द्वादशार्यासूर्यस्तुतिः सम्पूर्णा॥